Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН

Ўзбекистон Коммунист (большевик)лар партияси Марказий Комитети, Тошкент область, шаҳар комитетлари ва Ўзбекистон ССР Олий Советининг органи

№ 39 (6714)

22 февраль шанба 1947 йил

Баҳоси 20 тийин

20 февральда Москвада СССР Олий Советининг учинчи Сессияси очилди.

Улуғ Октябрьнинг ўттиз йиллигини муносиб кутиб олайлик

Сталинча янги бешйилликнинг иккинчи йили планини муддатидан илгари— 1947 йил 7 ноябрьгача бажарайлик!

ЛЕНИНГРАД КОРХОНАЛАРИ КОЛЛЕКТИВЛАРИНИНГ СОВЕТ ИТТИФОҚИ САНОАТИДАГИ БАРЧА ИШЧИЛАР, ИНЖЕНЕРЛАР, ТЕХНИКЛАР, МАСТЕРЛАР ВА ХИЗМАТЧИЛАРГА

М У Р О Ж А А Т И

Қимматли ўртоқлар!

Бу йил биз Улуғ Октябрь социалистик революциясининг ўттиз йиллигини байрам қиламиз. Мамлакатимиз шу йил ичида буюк тарихий йўлни босиб ўтди. Совет халқи большевиклар партиясининг раҳбарлиги остида, Ленин ва Сталин етакчилигида дун'ёда биринчи қудратли социалистик давлатни барпо қилди, социалистик жамият қурди, Ватанимизнинг қиёфасини тамомила ўзгартирди, Ватанимизни қолоқ бир мамлакатдан саноатлашган ва колхозлашган қудратли давлатга айлантирди. Совет халқи иккинчи жаҳон урушининг оғир синовларига бардош бериб, ўз озодлиги ва мустақиллигини сақлаб қолди, ўзининг ашаддий душманлари герман фашистларини ва япон империалистларини тамомила тор-мор келтирди, шу блан Октябрь социалистик революциясининг ғалабаларини мустаҳкамлаб қолди. Совет ҳокимияти йилларида Совет Иттифоқи халқлари ўртасидаги дўстлик кучайди. Совет ишчилари, деҳқонлари ва зиёлилари—социалистик ҳаётнинг асл ижодкорларидир, булар Ленин — Сталин ғоялари блан тарбияланган янги кишилардир. Мамлакатимизда социализм катта ғалаба қозонганлиги натижасида социалистик жамиятдаги барча меҳнаткашлар ма'навий ва сиёсий жиҳатдан якдил бўлиб қолдилар.

Ҳозирги вақтда совет халқи сталинча бешйилликнинг иккинчи йили планини муваффақият блан тўла ва ошириб бажариш учун курашни қизитиб юборди. Совет ҳокимияти барпо этилганига яқинда ўттиз йил тўлади. Биз яқинлашиб келаётган бу тарихий кунни меҳнат соҳасида янги зафарлар блан кутиб оламиз. Янги бешйилликнинг биринчи йилида социалистик саноатнинг ходимлари немис босқинчилар томонидан вайрон қилинган корхоналарни тиклашда талайгина муваффақиятга эришдилар, маҳсулот ишлаб чиқаришни анча кўпайтирдилар, корхоналарни тинч даврга мослаб, қайтадан қуришни асосан тугалладилар. Биз бешйилликнинг биринчи йилида эришилган ана шу муваффақиятларга суяниб, бешйилликнинг иккинчи йилида саноатни тиклаш ва маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтириш сур'атларини тезлаштириш учун барча имкониятларга эгамиз. Фабрика ва заводлардаги ишчи ва хизматчиларнинг хўжалигимизга немис-фашист босқинчилар етказган жароҳатларни тезроқ даволаш учун ўртоқ Сталин томонидан Совет Иттифоқининг халқ хўжалиги олдига қўйилган вазифаларни тезроқ бажариш учун тобора ғайрат блан меҳнат қилаётганликлари бунга гаровдир.

Биз Ленинград корхоналарининг ишчилари, инженерлари, техниклари, мастерлари ва хизматчилари 1946 йилги давлат планини муддатидан илгари бажариб, умумхалқ ишига ўз ҳиссамизни қўшдик.

Ленин шаҳрининг меҳнаткашлари, Улуғ Октябрь социалистик революциясининг зафар байроғи биринчи марта кўтарилган шаҳарнинг меҳнаткашлари социалистик қурилишнинг ҳамма даврларида совет Ватанимизнинг равнақи ва бахт-саодати учун курашучиларнинг ҳамиша олдинги сафида бордилар. Ватан уруши даврида Ленинград қаҳрамон шаҳар деб донг чиқарди. Уруш йилларида ва Ленинград душман қамали ичида қолган даврда Ленинград саноатига қандай катта зарар етказилганлиги ҳаммага ма'лум. Шунга қарамай Ленинград меҳнаткашлари шонли шаҳарларининг саноатини тезда тиклаш учун куч ва имконият топаолдилар. Ленинградлиларнинг фидокорона меҳнат қилиши натижасида, Ленин шаҳридаги фабрикалар, заводлар, электростанциялар планда мўлжалланганига қараганда анча тезроқ сур'атлар блан тикланди. Ленинград саноати 1946 йил планини муддатидан уч ҳафта илгари бажарди, кўпгина корхоналар эса, планни муддатидан бир ой илгари бажарди. Ленинград саноати йиллик программани 109,3 процент бажариб, 1945 йилдагига қараганда, 47 процент кўпроқ маҳсулот ишлаб берди. Янгидан тикланган ўнларча цехлар, мингларча янги станоклар, машина ва агрегатлар ишга туширилди. Ленинград саноатининг энергетика базаси асосан тикланиб бўлди. Ленинградда урушгача ишлаб турган корхоналарнинг ҳаммаси ишга туширилди, қаҳрамон шаҳар энди маҳсулот ишлаб чиқаришни урушдан илгариги даражага етказиш учун ғайрат блан ишламоқда.

Ленинград меҳнаткашлари урушдан кейинги сталинча бешйиллик планни бажаришни ўзлари учун энг катта ва энг муҳим вазифа деб билганликлари туфайли мана шу ютуқларга эришдилар. Ленинград саноатини тиклаш Ленинград меҳнаткашларининг умумхалқ иши бўлиб қолди. Энг илғор, техника жиҳатидан жуда соз қувватли машинасозлик саноати маркази бўлган Ленинград муваффақият блан тикланаётир. Давлатнинг топширган бу муҳим вазифасини бажаришда Ленин шаҳри ишчилари ўртасида ўз малакаларини ошириш ҳаракати кенг қизиб кетди. Ана шу ҳаракат натижасида Ленинградда ишчилар малакасини ошириш кенг йўлга қўйилди. 1946 йилда Ленинграддаги фабрика ва заводларда 150 мингдан ортиқ малакали ишчи тайёрланди ва малакаси оширилди.

Буларнинг ҳаммаси эндиликда олдимизга янада жиддийроқ вазифалар қўйиш, бешйиллик планни бажариш ишини янада тезлатиш имкониятини беради.

Урушдан кейинги сталинча бешйилликнинг иккинчи йили планида кўзда тутилган иш ҳажми 1946 йилда қилинган ишларга кўра анча каттадир. Шунга қарамай, биз 1947 йилги иш планни ҳар жиҳатдан ошириб бажараоламиз ва бунинг учун тўла имконият бор деб ҳисоблаймиз.

Корхоналаримизнинг коллективлари ўз имкониятларини чамалаб кўриб ва резервларини ҳисоблаб чиқиб, қуйидаги мажбуриятларни ўз зиммаларига оладилар:

Улуғ Октябрь социалистик революциясининг ўттиз йиллиги шарафига урушдан кейинги бешйилликнинг иккинчи йили планини муддатидан илгари—1947 йил 7 ноябрьгача бажарамиз.

Ана шу мажбуриятни адо этиш учун ҳарбир корхона коллективи бу вазифани тўла бажаришни, меҳнат унумини янада оширишни ва маҳсулот таннархини камайтиришни, ишлаб чиқарилаётган маҳсулотнинг сифатини яхшилашни, технологиясини мукаммаллашни, энг янги ва унумли иш усулларини қўлланишни назарда тутган бирқанча амалий тадбирларни муҳокама қилди ва қабул этди.

Биз 1947 йилда турбиналар, турбогенераторлар, генераторларнинг янги хилларини, турли қувватга эга бўлган электр машиналарни, янги хил кемалар, ҳаво юборучи машиналар, коксоэксгаустерлар, зиғир толасини йигирадиган ватерлар, янги хил йигирув машиналари, мовут ипи йигирадиган машиналар ва бошқа хил тўқув машиналари, янги хил симлар, энг янги хил электровакуум асбоблари, янги радио лампалари, кўп исте'мол қилинадиган молларнинг янги турларини ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш ва ишлаб бериш мажбуриятини ҳам ўз зиммамизга оламиз.

Биз ишчи ва хизматчиларнинг вайрон бўлган уйларини тиклаш, янги уйлар қуриш ва уларга ишчиларни жойлаштириш программасини бажаришни ҳам ўзимизнинг энг муҳим вазифамиз деб ҳисоблаймиз. Уй-жой қурилиши программаси ҳам ишлабчиқариш плани лек албатта бажарилиши керак. Ана шуни назарга олиб, биз уй-жой қурилиши планларини муддатидан илгари бажариш мажбуриятини зиммамизга оламиз.

Биз шу мажбуриятларни тантанали суратда ўз зиммамизга олиб, совет саноатида ишлаётган барча ишчиларни, инженерларни, техникларни, мастерларни ва хизматчиларни сталинча янги бешйилликнинг иккинчи йили планларини 1947 йилнинг 7 ноябригача бажариш учун Бутун Иттифоқ социалистик мусобақасини қизитиб юборишга чақирамиз.

Сталинча бешйиллик иккинчи йили планининг муддатидан илгари бажарилиши Совет Иттифоқидаги барча ишчилар, мастерлар, инженерлар ва техникларнинг ғайрат блан яхши ишлашига ва дастлаб металлургия, кўмир ва нефть саноатининг ишига боғлиқдир. Корхоналаримизнинг меҳнаткашлари буни жуда яхши тушиналилар.

Металлургия, кўмир ва нефть саноатида ишлаётган ишчи, инженер, техник, мастер ва хизматчи ўртоқлар! Биз сизларга алоҳида мурожаат қилиб, сталинча янги бешйилликнинг иккинчи йили планини муддатидан илгари бажариш учун социалистик мусобақани қизитиб юборишга чақирамиз.

Мамлакатимизга металл, тошкўмир, нефть, машина, станок асбоб, қишлоқ хўжалик машиналари, кўп исте'мол қилинадиган молларни қанчалик тез ва мўл етиштириб берсак, шунчалик кўпроқ уй-жой қураоламиз, совет давлатининг иқтисодий қудратини янада тезроқ кучайтирамиз, меҳнаткашларнинг фаровонлигини тезроқ оширамиз ва уларнинг энг муҳим эҳтиёжларини қондирамиз.

Ўртоқлар! Янги бешйилликнинг иккинчи йили планини меҳнаткашларнинг улуғ байрами бўлган Октябрь социалистик революциясининг ўттиз йиллигигача албатта бажариш учун бутун куч-қувватимизни, бутун ижодий ғайратимизни сафарбар қилайлик! Улуғ Октябрь социалистик революциясининг ўттиз йиллиги шарафига бошланган социалистик мусобақа байроғини баланд кўтарайлик!. Социализм қурилишида янги муваффақиятлар қозониб, совет Ватанимизнинг шон-шуҳратини оширайлик! Октябрьнинг шонли йиллигини социалистик мусобақани янада қизитиш блан, бутун хўжалигимизни ва маданиятимизни тобора юксалтириш блан нишонлайлик. Ўз зиммамизга олган мажбуриятларни большевикча қат'ият блан пухта бажарамиз деб ўртоқ Сталинга совет кишиларига хос чин ва'да берамиз!

Яшасин қудратли социалистик Ватанимиз!

Яшасин ғалабаларимизнинг илҳомчиси ва ташкилотчиси Бутун Иттифоқ Коммунист (большевик)лар партияси, Ленин—Сталин партияси!

Яшасин совет халқининг доҳийси улуғ Сталин!

Бу мурожаат Ленин орденли, Қизил Байроқ орденли ва Меҳнат Қизил Байроқ орденли Киров номидаги завод, Ленин орденли Сталин номидаги металлургия заводи, Ленин орденли ва Қизил Байроқ орденли «Большевик» заводи, Ленин орденли ва Меҳнат Қизил Байроқ орденли С. М. Киров номидаги «Электросила» заводи, Ленин орденли Оржоникидзе номидаги Болтиқ заводи, Меҳнат Қизил Байроқ орденли Ленин номидаги машинасозлик заводи, Ленин орденли ва Меҳнат Қизил Байроқ орденли Карл Маркс номидаги завод, I даража Ватан уруши орденли «Линотип» полиграфия машиналари заводи, «Севкабель» заводи, Ленин орденли «Светлана» заводи, «Красний треугольник» заводи, Ленин орденли «Скороход» фабрикаси, майин ва техника мовутлари ишлаб чиқарадиган Тельман номидаги комбинат, Киров номидаги ип йигирув комбинати ва Микоян номли кондитер фабрикасининг ишчилари, инженерлари, техниклари, мастерлари ва хизматчилари йиғилишларида қабул қилинган.

УРГАНЧ II МТСИ ТРАКТОРЛАРНИ ХОРАЗМДА БИРИНЧИ БЎЛИБ РЕМОНТ ҚИЛИБ БЎЛДИ

УРГАНЧ («Қизил Ўзбекистон» мухбиридан). Райондаги II МТСнинг коллективи республика тракторчилар кенгашининг мурожаатига жавобан областьда биринчи бўлиб трактор ва қишлоқ хўжалик асбоблари ремонтини тамомлади. 56 та СТЗ. 17 та «универсал» тракторини муддатидан 30 кун олдин ремонтдан чиқарди. Қўшимча равишда 20 та сеялка, 58 та плуг ремонт қилинди.

Давлат комиссияси ремонтдан чиқарилган трактор, тирков асбоблари ва бошқа қишлоқ хўжалик машиналарини қабул қилиб олди. Комиссия ремонт сифатини қониқарли деб топди.

МТС бу муваффақиятга ремонт ишчилари, тракторчилар, механиклар ўртасида меҳнатни тўғри ташкил этиш, меҳнат интизомини мустаҳкамлаш ва сайлов олди социалистик мусобақасини кенг қизитиш натижасида эришди. МТСнинг ватанпарвар ишчилари, ремонтчилари трактор ремонтини тез ва сифатли тамомлаш учун икки смена бўлиб ишлади.

МТС коллективи (директори Шариф Зарипов, партия ташкилотининг секретари Карим Рўзиматов ўртоқлар) Сталинча янги бешйилликнинг иккинчи йили—1947 йил кўклам ер ҳайдаш ва чигит экиш планини ошириб бажариш, тракторларни икки сменада ҳам унумли ишлатиб, ўзи хизмат қиладиган колхозларда мўл ҳосил етиштирилишини та'минлаш мажбуриятини олди.

Бу илғор МТС, областьда трактор ремонтида судралиб қолган 1-нчи МТСга ёрдам бериш учун слесарь, токарь ва механиклардан 10 кишилик ремонтчилар бригадаси юборди.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ МАЖЛИСЛАРИ

Миллатлар Советининг 1947 йил 20 февральдаги мажлиси тўғрисида

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

20 февраль, кундуз соат 2 да, Кремльда, СССР Олий Советининг мажлислар залида Миллатлар Советининг учинчи Сессияси очилди.

Раислик қилучи — Миллатлар Советининг Раиси депутат **В. В. Кузнецов** беш сайлов округидан Миллатлар Совети депутатлигидан чиқиб қолган кишилар ўрнига янгидан сайланган депутатларнинг ваколатларини текшириш натижалари тўғрисида доклад қилиш учун Мандат комиссиясининг раиси депутат **П. А. Шарияга** сўз беради.

Миллатлар Совети депутат **Н. А. Масленникованинг** таклифига биноан қуйидаги қарорни қабул қилади:

«Миллатлар Совети Мандат комиссиясининг докладини эшитиб қарор қилади:

Мандат комиссиясининг 1947 йил 9 февральда РСФСР бўйича Ленинград шаҳридаги 3-нчи ва Калинин 7-нчи сайлов округларидан ва 1947 йил 16 февральда Қирғизистон ССРдаги 254-нчи Қизил аскар ҳамда 268-нчи Каравон сайлов округларидан ва Карель-Фин ССРдаги 278-нчи, Первомайск сайлов округидан Миллатлар Советига сайланган депутатларнинг ваколатларини тўғри деб топиш ҳақидаги доклади тасдиқлансин».

Миллатлар Советининг Раиси депутат **В. В. Кузнецов** Сессиянинг муҳокамасига қуйидаги масалалар қўйилишини билдиради:

1. СССРнинг 1947 йилги давлат бюджетини тасдиқлаш.

Бу масала СССР Министрлар Совети томонидан киргизилади.

2. СССР Конституциясининг текстига ўзгариш ва қўшимчалар киргизиш тўғрисида.

Бу масала СССР Олий Совети сайлаган Таҳрир комиссияси томонидан киргизилади.

3. Миллатлар Советининг Қонун лойиҳалари тайёрлаш Комиссияси тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш.

Бу масала Миллатлар Советининг Қонун лойиҳаларини тайёрловчи Комиссияси томонидан киргизилади.

4. СССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш.

Бу масала СССР Олий Совети Президиуми томонидан киргизилади.

Миллатлар Совети депутат **Н. Е. Авхимовичнинг** таклифига мувофиқ, бу масалаларни бир оғиздан Сессиянинг рўзномасига киргизади.

Миллатлар Совети масалаларни муҳокама қилишда қуйидаги тартибни қабул қилади: СССРнинг 1947 йилги давлат бюджети ҳақидаги доклад Иттифоқ Совети блан Миллатлар Советининг қўшма мажлисида эшитилсин, бюджет комиссияларининг қўшимча докладлари эса палаталарда алоҳида-алоҳида эшитилсин, бюджет палаталарда алоҳида-алоҳида муҳокама қилиниб тасдиқлансин; СССР Конституцияси текстига ўзгариш ва қўшимчалар киргизиш тўғрисида Таҳрир комиссиясининг доклади Иттифоқ Совети блан Миллатлар Советининг қўшма мажлисида эшитилсин, СССР Конституциясининг текстига ўзгариш ва қўшимчалар киргизиш тўғрисидаги доклад палаталарда алоҳида-алоҳида муҳокама қилинсин ва шу тўғридаги Қонун палаталарда алоҳида-алоҳида қабул қилинсин; Қонун лойиҳалари Комиссияси тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш ва СССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш тўғрисидаги масалалар палаталарда алоҳида-алоҳида муҳокама қилинсин.

Шу блан Миллатлар Советининг биринчи мажлиси ёпилади.

Иттифоқ Советининг 1947 йил 20 февральдаги мажлиси тўғрисида

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

20 февраль, кундуз соат 4 да, Кремльда, СССР Олий Советининг мажлислар залида Иттифоқ Советининг учинчи Сессияси очилди.

Раислик қилучи — Иттифоқ Советининг Раиси депутат **А. А. Жданов** олти сайлов округидан Иттифоқ Совети депутатлигидан чиқиб қолган кишилар ўрнига янгидан сайланган депутатларнинг ваколатларини текшириш натижалари тўғрисида доклад қилиш учун Мандат комиссиясининг Раиси депутат **Н. С. Патоличевга** сўз беради.

Иттифоқ Совети депутат **П. С. Тарасовнинг** таклифига биноан қуйидаги қарорни қабул қилади:

«Иттифоқ Совети Мандат комиссиясининг докладини эшитиб, қарор қилади:

Мандат комиссиясининг 1947 йил 9 февральда 9-нчи Шербаков, 99-нчи Брянск, 100-нчи Бежицкий, 186-нчи Симферополь шаҳар, 427-нчи Киев-Каганович сайлов округларида ва 1947 йил 16 февральда 654-нчи Пярну сайлов округида Иттифоқ Советига сайланган депутатларнинг ваколатларини тўғри деб топиш ҳақидаги доклади тасдиқлансин».

Иттифоқ Советининг Раиси депутат **А. А. Жданов** Сессиянинг муҳокамасига қуйидаги масалалар қўйилишини билдиради:

1. СССРнинг 1947 йилги давлат бюджетини тасдиқлаш.

Бу масала СССР Министрлар Совети томонидан киргизилади.

2. СССР Конституциясининг текстига ўзгариш ва қўшимчалар киргизиш тўғрисида.

Бу масала СССР Олий Совети сайлаган Таҳрир комиссияси томонидан киргизилади.

3. Иттифоқ Советининг Қонун лойиҳалари тайёрлаш Комиссияси тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш.

Бу масала Иттифоқ Советининг Қонун лойиҳалари тайёрловчи Комиссияси томонидан киргизилади.

4. СССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш.

Бу масала СССР Олий Совети Президиуми томонидан киргизилади.

Иттифоқ Совети депутат **З. Т. Сердюкнинг** таклифига мувофиқ бу масалаларни бир оғиздан Сессиянинг рўзномасига киргизади.

Иттифоқ Совети депутат **Т. И. Кулиевнинг** таклифига биноан масалаларни муҳокама қилишда қуйидаги тартибни қабул қилади: СССРнинг 1947 йилги давлат бюджети ҳақидаги доклад Миллатлар Совети блан Иттифоқ Советининг қўшма мажлисида эшитилсин, бюджет комиссияларининг қўшимча докладлари эса палаталарда алоҳида-алоҳида эшитилсин, бюджет палаталарда алоҳида-алоҳида муҳокама қилиниб тасдиқлансин; СССР Конституцияси текстига ўзгариш ва қўшимчалар киргизиш тўғрисида Таҳрир комиссиясининг доклади Миллатлар Совети блан Иттифоқ Советининг қўшма мажлисида муҳокама қилинсин, СССР Конституциясининг текстига ўзгариш ва қўшимчалар киргизиш тўғрисидаги доклад палаталарда алоҳида-алоҳида муҳокама қилинсин ва шу тўғридаги Қонун палаталарда алоҳида-алоҳида қабул қилинсин; Қонун лойиҳалари Комиссияси тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш ва СССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш тўғрисидаги масалалар палаталарда алоҳида-алоҳида муҳокама қилинсин.

Шу блан Иттифоқ Советининг биринчи мажлиси ёпилади.

Иттифоқ Совети блан Миллатлар Советининг 1947 йил 20 февральдаги қўшма мажлиси тўғрисида

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

20 февраль, кеч соат 7 да, Кремльда, Катта Кремль саройида Иттифоқ Совети блан Миллатлар Советининг қўшма мажлиси бўлди.

Миллатлар Советининг Раиси депутат **В. В. Кузнецов** раислик қилади.

СССР Молия Министри депутат **А. Г. Зверев** СССРнинг 1947 йилги давлат бюджети тўғрисида доклад қилди.

Депутат **А. Г. Зверев** докладидан кейин Иттифоқ Совети блан Миллатлар Советининг қўшма мажлиси ёпилади.

МИЛЛАТЛАР СОВЕТИДА

20 февральда, Москвада, Кремль саройининг Катта залида СССР Олий Советининг учинчи сессияси очилди.

Мажлис очилишидан кўп вақт илгари СССР Олий Советининг депутатлари, жуда кўп меҳмонлар — Москвадаги фабрика ва заводларнинг вакиллари, фан, сан'ат, адабиёт арбоблари тўпландилар. Бу ерда янги завод ва шахталарни қурган кишилар, олимлар, ишлабчиқаришда янгилик яратган кишилар ва колхоз далаларининг стахановчилари бир-бирлари блан учрашдилар.

Кундуз соат 2 да Миллатлар Советининг мажлиси очилди. Раис столи ёнида Миллатлар Советининг Раиси **В. В. Кузнецов**, Раис ўринбосарлари — **Ч. А. Асланова, П. А. Левицкийлар** ўтирибдилар. Ложаларда **А. И. Микоян, Н. М. Шверник, Н. А. Вознесенский, Н. А. Булганин, А. Н. Косигин** ўртоқлар, СССР Олий Совети Президиумининг а'золари, министрлар ўз жойларини оладилар. Партия ва ҳукуматнинг раҳбарлари залда пайдо бўлиши блан депутатлар ва меҳмонлар уларни давомли қарсаклар блан кутиб оладилар.

Раислик қилучи — Миллатлар Советининг Раиси ўртоқ Кузнецов Миллатлар Советининг мажлисини очиб, рўзномани муҳокама қилишдан аввал депутатликдан чиқиб қолган кишилар ўрнига янгидан сайланган депутатларнинг ваколатларини текшириш натижалари тўғрисида Мандат комиссиясининг докладини эшитиш зарурлигини айтади. Мандат комиссиясининг докладини қилиш учун депутат П. А. Шарияга сўз берилади.

Ўртоқ Шария айтадики, СССР Олий Советига сайлов тўғрисидаги Низомнинг 108-нчи моддасига мувофиқ, 1947 йил 9 ва 16 февральда, депутатликдан чиқиб қолган кишилар ўрнига бешта алоҳида сайлов округида Миллатлар Советига депутатлар сайлови ўтказилди. РСФСРдан Миллатлар Советига сайлов ўтказучи Ленинград 3-нчи шаҳар сайлов округида, РСФСРдан Миллатлар Советига сайлов ўтказучи 7-нчи Калинин сайлов округида, Қирғизистон ССРдан Миллатлар Советига сайлов ўтказучи 254-нчи Қизил аскар сайлов округида, Қирғизистон ССРдан Миллатлар Советига сайлов ўтказучи 268-нчи Каравон сайлов округида ва Карель-Фин ССРдан Миллатлар Советига сайлов ўтказучи 278-нчи Первомайск сайлов округида Миллатлар Советига депутатлар сайланди.

Ўртоқ Шария бундай деди: беш сайлов округида депутатлар сайлашда мазкур округлардаги барча сайловчиларнинг 99,96 проценти қатнашди. Овоз беришда қатнашган барча кишиларнинг 99,6 проценти округ сайлов комиссиялари томонидан рўйхатга олинган номзодлар учун овоз берди. Бу сайлов округларининг ҳаммасида СССР Олий Советига депутат қилиб коммунистлар блан партиясизлар блокининг номзодлари сайланди. Миллатлар Советининг Мандат комиссияси бешта алоҳида сайлов округида Миллатлар Советига сайланган барча депутатларнинг ваколатлари тўғри деб топади.

Миллатлар Совети депутат **Н. А. Масленникованинг** таклифига мувофиқ қуйидаги қарорни қабул қилади:

«Миллатлар Совети Мандат комиссиясининг докладини эшитиб, қарор қилади:

Мандат комиссиясининг 1947 йил 9 февральда РСФСР бўйича Ленинград 3-нчи шаҳар ва 7-нчи Калинин сайлов округларида ҳамда 1947 йил 16 февральда Қирғизистон ССРдаги 254-нчи Қизил аскар сайлов округида ва 268-нчи Каравон округида, Карель-Фин ССРдаги 278-нчи Первомайск сайлов округида Миллатлар Советига сайланган депутатларнинг ваколатларини тўғри деб топиш ҳақидаги доклади тасдиқлансин».

Миллатлар Советининг Раиси В. В. Кузнецов Сессиянинг муҳокамасига қуйидаги масалалар қўйилишини билдиради:

1. СССРнинг 1947 йилги давлат бюджетини тасдиқлаш. Бу масала СССР Министрлар Совети томонидан киргизилади.

2. СССР Конституциясининг текстига ўзгариш ва қўшимчалар киргизиш тўғрисида. Бу масала СССР Олий Совети сайлаган Таҳрир комиссияси томонидан киргизилади.

3. Миллатлар Советининг Қонун лойиҳалари тайёрлаш комиссияси тўғрисидаги

(ДАВОМИ ИККИНЧИ БЕТДА)

СССР ОЛИИ СОВЕТИНИНГ МАЖЛИСЛАРИ

МИЛЛАТЛАР СОВЕТИДА

(БОШИ БИРИНЧИ БЕТДА)

Низомни тасдиқлаш. Бу масала Миллатлар Советининг Қонун лойиҳалари тайёрловчи Комиссияси томонидан киргизилади.

4. СССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш. Бу масала СССР Олий Совети Президиуми томонидан киргизилади.

Миллатлар Совети депутат **Н. Е. Авхимовичнинг** таклифига мувофиқ, бу масалаларни бир оғиздан Сессиянинг рўзномасига киргизади.

Миллатлар Совети масалаларни муҳокама қилишда қуйидаги тартибни қабул қилади: СССРнинг 1947 йилги давлат бюджети ҳақидаги доклад Иттифоқ Совети блан Миллатлар Советининг қўшма мажлисида эшитилсин, бюджет комиссияларининг қўшимча докладлари эса, палаталарда алоҳида-алоҳида эшитилсин, бюджет палаталарда алоҳида-алоҳида муҳокама қилиниб тасдиқлансин; СССР Конституцияси текстига ўзгариш ва қўшимчалар киргизиш тўғрисида Таҳрир комиссиясининг доклади Иттифоқ Совети блан Миллатлар Советининг қўшма мажлисида эшитилсин, СССР Конституциясининг текстига ўзгариш ва қўшимчалар киргизиш тўғрисидаги доклад эса, палаталарда алоҳида-алоҳида муҳокама қилиниб, шу тўғридаги Қонун палаталарда алоҳида-алоҳида қабул қилинсин; Қонун лойиҳалари комиссияси тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш ва СССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш тўғрисидаги масалалар палаталарда алоҳида-алоҳида муҳокама қилинсин.

Шу блан Миллатлар Советининг биринчи мажлиси ёпилади.

ИТТИФОҚ СОВЕТИДА

20 февраль, кундуз соат 4 да Иттифоқ Советининг мажлиси очилди.

Раис столи ёнида Иттифоқ Советининг Раиси **А. А. Жданов**, Раис ўринбосарлари — **Т. Д. Лисенко** ва **Н. Д. Ундасиновлар** ўтирибди. Ложаларда **В. М. Молотов, К. Е. Ворошилов, Л. М. Каганович, Г. М. Маленков, А. А. Кузнецов, Н. С. Патоличев, Г. М. Попов** ўртоқлар, СССР Олий Совети Президиумининг а'золари, министрлар ўз жойларини оладилар.

Партия ва ҳукумат раҳбарлари пайдо бўлиши блан депутатлар ва меҳмонлар уларни узоқ давом этган қарсаклар блан кутиб оладилар.

Раислик қилучи — Иттифоқ Советининг Раиси ўртоқ Жданов Иттифоқ Советининг учинчи Сессиясини очиб, рўзномани муҳокама қилишдан аввал, депутатликдан чиқиб қолган кишилар ўрнига янгидан сайланган депутатларнинг ваколатларини текшириш натижалари тўғрисида Мандат комиссиясининг докладини эшитиш зарурлигини айтади. Мандат комиссиясининг докладини қилиш учун депутат Н. С. Патоличевга сўз берилади.

Депутат Патоличев айтадики, СССР Конституциясига ва СССР Олий Советига сайловлар ҳақидаги Низомнинг 108-нчи моддасига мувофиқ, 1947 йил 9 ва 16 февральда, депутатликдан чиқиб қолган кишилар ўрнига олтита сайлов округида Иттифоқ Советига депутатлар сайлови ўтказилди. Иттифоқ Советига депутатлар сайлови Москва шаҳридаги 9-нчи Шербаков сайлов округида, Брянскдаги 99-нчи ва Брянск областидаги 100-нчи Бежицкий сайлов округларида, Қрим областининг 186-нчи Симферополь шаҳар сайлов округида, Киев шаҳрининг 427-нчи Киев-Каганович сайлов округида, Эстония ССРдаги 654-нчи Пярну сайлов округида ўтказилди.

Иттифоқ Советига депутатлар сайлови тегишли иттифоқчи республикаларнинг Олий Советларига сайловлар блан бир вақтда ўтказилди.

Олтита сайлов округида депутат сайловларида мазкур округлардаги барча сайловчиларнинг 99,77 проценти қатнашди. Овоз беришда қатнашган кишиларнинг 98,47 проценти коммунистлар блан партиясизлар блокининг номзодлари учун овоз берди. 6 сайлов округининг ҳаммасида коммунистлар блан партиясизлар блокининг номзодлари СССР Олий Советига депутат қилиб сайланди.

Иттифоқ Советининг Мандат комиссияси сайлов ҳужжатларини ва сайланган ҳарбир депутат тўғрисидаги материалларни текширгандан кейин қуйидагилар аниқланди: Олтита сайлов округининг ҳаммасида Иттифоқ Советига депутатлар сайлови СССР Конституциясига ва СССР Олий Советига сайлов тўғрисидаги Низомга мувофиқ ва шуларга асосан тўғри ўтказилган. Мандат комиссияси олтита сайлов округининг ҳаммасида Иттифоқ Советига сайланган депутатларнинг ваколатларини тўғри деб топади.

Иттифоқ Совети депутат П. С. Тарасовнинг таклифига мувофиқ, қуйидаги қарорни қабул қилади:

«Иттифоқ Совети Мандат комиссиясининг докладини эшитиб, қарор қилади: Мандат комиссиясининг 1947 йил 9 февральда 9-нчи Шербаков, 99-нчи Брянск, 100-нчи Бежицкий, 186-нчи Симферополь шаҳар, 427-нчи Киев-Каганович сайлов округларида ва 1947 йил 16 февральда 654-нчи Пярну сайлов округида Иттифоқ Советига сайланган депутатларнинг ваколатларини тўғри деб топиш ҳақидаги доклади тасдиқлансин».

Иттифоқ Советининг Раиси депутат А. А. Жданов Сессия муҳокамасига қуйидаги масалалар қўйилишини билдиради:

1. СССРнинг 1947 йилги давлат бюджетини тасдиқлаш. Бу масала СССР Министрлар Совети томонидан киргизилади.

2. СССР Конституциясининг текстига ўзгариш ва қўшимчалар киргизиш тўғрисида. Бу масала СССР Олий Совети сайлаган Таҳрир Комиссияси томонидан киргизилади.

3. Иттифоқ Советининг Қонун лойиҳалари тайёрлаш Комиссияси тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш. Бу масала Иттифоқ Советининг Қонун лойиҳалари тайёрловчи Комиссияси томонидан киргизилади.

4. СССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш. Бу масала СССР Олий Совети Президиуми томонидан киргизилади.

Иттифоқ Совети депутат З. Т. Сердюкнинг таклифига мувофиқ, тақдим этилган рўзномани бир оғиздан тасдиқлайди.

Иттифоқ Совети депутат **Т. И. Кулиевнинг** таклифига мувофиқ, масалаларни муҳокама қилишда қуйидаги тартибни қабул қилади: СССРнинг 1947 йилги давлат бюджети ҳақидаги доклад Миллатлар Совети блан Иттифоқ Советининг қўшма мажлисида муҳокама қилинсин, бюджет комиссияларининг қўшимча докладлари эса, палаталарда алоҳида-алоҳида эшитилсин, бюджет палаталарда алоҳида-алоҳида муҳокама қилиниб, тасдиқлансин; СССР Конституцияси текстига ўзгариш ва қўшимчалар киргизиш тўғрисида Таҳрир комиссиясининг доклади Миллатлар Совети блан Иттифоқ Советининг қўшма мажлисида эшитилсин, СССР Конституцияси текстига ўзгариш ва қўшимчалар киргизиш тўғрисидаги доклад палаталарда алоҳида-алоҳида муҳокама қилиниб, шу тўғридаги Қонун палаталарда алоҳида-алоҳида қабул қилинсин; Қонун лойиҳалари Комиссияси тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш ва СССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш тўғрисидаги масалалар палаталарда алоҳида-алоҳида муҳокама қилинсин.

Шу блан Иттифоқ Советининг биринчи мажлиси ёпилади.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ МАЖЛИСИ

20 февраль, кеч соат 7 да, Кремль саройининг Катта залида Иттифоқ Совети блан Миллатлар Советининг биринчи қўшма мажлиси бўлди. Президиум столи ёнида Иттифоқ Советининг Раиси **А. А. Жданов**, Миллатлар Советининг Раиси **В. В. Кузнецов** ва уларнинг ўринбосарлари — **Т. Д. Лисенко, Н. Д. Ундасинов, Ч. А. Асланова, П. А. Лэвицкий** ўртоқлар ўтирибди.

Ложаларда ўртоқ **И. В. Сталин, В. М. Молотов, Л. М. Берия, К. Е. Ворошилов, Л. М. Каганович, А. А. Андреев, Г. М. Маленков, А. И. Микоян, Н. М. Шверник, Н. А. Вознесенский, Н. А. Булганин, А. Н. Косигин, А. А. Кузнецов, Н. С. Патоличев, Г. М. Попов** ўртоқлар пайдо бўладилар.

Депутатлар ва меҳмонлар баланд руҳ блан ўринларидан туриб, ўртоқ Сталин шарафига ва унинг содиқ сафдошлари шарафига гулдурос қарсак чаладилар. Бу қарсаклар бирнеча минут давом этади.

Раислик қилучи — Миллатлар Советининг Раиси депутат В. В. Кузнецов СССРнинг 1947 йилги давлат бюджети тўғрисида доклад қилиш учун СССР Молия министри депутат **А. Г. Зверевга** сўз беради.

— Депутат ўртоқлар! СССР Министрлар Совети СССРнинг 1947 йилги давлат бюджетини сизнинг муҳокамангиз ва тасдиқингизга топширди. Бу ҳужжат сталинча янги бешйилликнинг иккинчи йилида мамлакатимиз олдида турган вазифаларга асосланади ва социалистик экономикани янада ривожлантириш, маданиятни янада юксалтириш ва Совет Иттифоқининг қудратини янада мустаҳкамлашни кўзда тутади,— деди ўртоқ Зверев.

Докладчи айтадики, ўтган 1946 йилда совет халқи янги бешйиллик планни бажариш учун, Ватанимизнинг иқтисодиёти ва маданиятини зўр бериб ривожлантириш программасини, ўртоқ Сталиннинг 1946 йил 9 февральда сўзлаган тарихий нутқида чизиб берган программани амалга ошириш учун курашда катта муваффақиятларга эришди. СССР Давлат план комиссиясининг урушдан кейинги сталинча бешйиллик биринчи йили планининг бажарилиш якунлари тўғрисидаги ахбороти совет халқининг ижодий меҳнати орқасида эришилган буюк муваффақиятларни очиқ-равшан кўрсатади. Мамлакатнинг саноати ўз ишларини урушдан кейинги даврда асосан қайтадан қуриб бўлди. Оғир саноат тармоқлари, шунингдек кўп истеъмол қилинадиган буюмлар ишлаб чиқарувчи саноат тармоқлари анча катта муваффақиятларга эришди.

1946 йилда халқ хўжалигига чиқарилган маблағлар урушдан аввалги 1940 йилда шу мақсад учун чиқарилган маблағдан ортиқ бўлди. Шу блан бирга, йирик қурилиш ишларига чиқарилган барча маблағларнинг 40 процентдан ортиғи тиклаш ишларига сарф қилинди.

Сўнгра, докладчи давлат кооператив савдосининг чакана мол обороти ўсганлигини айтади. Ўртоқ Зверев қишлоқ хўжалиги ҳақида гапириб, бундай деди:

— 1946 йилда Совет Иттифоқининг Европа қисмидаги ерларининг талайгинасида ғоят қурғоқчилик бўлганлиги қишлоқ хўжалигига жиддий та'сир қилди. Сўнгги 50 йил мобайнида бундай қурғоқчилик бўлмаган эди. 1921 йилдагидан кўра кўпроқ ерда қурғоқчилик бўлди. Аммо, қишлоқ хўжалиги ишлабчиқаришини социалистик негизда уюштиришнинг устунлиги туфайли, 1946 йилда умумий дон маҳсулоти ва товар дон маҳсулоти 1921 йилдагига нисбатан беқиёс ортиқ бўлди, қурғоқчиликдан зарар кўрмаган районларда эса, 1946 йилда қишлоқ хўжалик экинларидан олинган маҳсулот 1945 йилдагига нисбатан анча ошди. Лекин шундай бўлса ҳам, умуман олганда мамлакатда олинган дон, кунгабоқар ва қанд лавлагининг умумий миқдори 1945 йилдагига нисбатан кам бўлди.

Ўртоқ Зверев айтдики, Совет Иттифоқининг СССР Олий Совети тасдиқига топширилган 1947 йилги давлат бюджети халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларини тезликда тиклаш ва ривожлантиришга, фан, маданиятни янада ўстиришга ҳамда халқ оммасининг моддий аҳволини янада яхшилашга ёрдам беради. 1947 йилги давлат бюджети биринчидан, халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларини ва биринчи галда ёқилғи ва металлургия саноатини, қишлоқ хўжалигини, транспортни янада ривожлантириш, истеъмол буюмлари ишлаб чиқарадиган саноат тармоқларини ривожлантириш эҳтиёжларини пул блан та'минлашни, шунингдек уй-жой қурилишини кескин суратда кенгайтиришни ҳамда маданият ва фанни янада юксалтиришни; иккинчидан, хўжаликнинг ҳамма ресурсларини сафарбар қилиш, моддий маблағлар ва пул маблағларидан яхши фойдаланиш, иқтисодий тежаш ва хўжалик ҳисобини кучайтириш асосида давлат бюджетига социалистик корхоналардан келадиган даромадларни янада кўпайтиришни; учинчидан, халқ хўжалигида пул муомаласи ва кредит муносабатларини мустаҳкамлашни кўзда тутади.

1947 йилги давлат бюджети халқ хўжалигининг ўсишига мувофиқ суратда, 1946 йилдагига нисбатан даромадлар бўйича 21,3 процент ва харажатлар бўйича 22,1 процент ортади. 1947 йилги давлат бюджетида даромадлар 391 миллиард 500 миллион сўм миқдорида ва харажатлар 371 миллиард 400 миллион сўм миқдорида белгиланди, я'ни даромадларни харажатларга нисбатан 20 миллиард 100 миллион сўм кўпайтириш мўлжалланади.

Депутат Зверев айтадики, бу рақамлар урушдан кейинги даврда социалистик экономиканинг тез ривожланиб боришини очиқ кўрсатади.

Шундан кейин, докладчи айрим министрликларнинг ишларидаги камчиликлар устида тўхталиб ўтади. Бу министрликлар бир қатор соҳаларда ишлабчиқариш планининг бажарилишини та'мин этмадилар ва оборот солиғидан бюджетга талайгина миқдорда маблағ бермай қолдилар. Докладчи меҳнат унумини ошириш учун, иқтисодий тежашни қаттиқ амалга ошириш учун, бракни йўқотиш учун кураш олиб бориш зарурлигини та'кидлайди:

Депутат Зверев бюджетдан чиқариладиган маблағлар тўғрисида гапириб, саноатга 79 миллиард 900 миллион сўм, ёки 1946 йилдагига нисбатан 18 миллиард 300 миллион сўм ортиқ; қишлоқ хўжалигига 16 миллиард 200 миллион сўм, я'ни 1946 йилдагига нисбатан 4 миллиард сўм ортиқ; транспорт ва алоқа учун 13 миллиард 200 миллион сўм, ёки 1946 йилдагига нисбатан 4 миллиард 3 миллион сўм ортиқ пул чиқариш мўлжалланади, деди. 1947 йилда ижтимоий-маданий чораларга чиқариладиган маблағ 107 миллиард 100 миллион сўмни ташкил этади, я'ни 1946 йилдагига нисбатан 33,2 процент ортиқ бўлади. Маориф, соғлиқни сақлаш, ижтимоий-та'минот ишларига айниқса кўп маблағ сарф қилинади.

Докладчи айтадики, янги бешйиллик план Совет Иттифоқининг саноатини зўр бериб ривожлантириш программасини белгилади. Бу программа халқ хўжалиги олдига ихтисосли ишчи кадрлар тайёрлаш соҳасида катта вазифалар қўйди. Бюджетдан бу мақсадга бўладиган харажатлар 1946 йилдагига нисбатан 80 процентдан зиёд ортади.

Депутат Зверев докладини тамомлаб бундай деди:

— Давлат бюджетининг муваффақиятли бажарилиши халқ хўжалигини тезликда тиклаш ва ривожлантириш ишига, партиямизнинг раҳбарлиги остида, улуғ Сталиннинг етакчилигида олға бораётган Совет давлатининг қудратини янада мустаҳкамлаш ишига янгидан катта ҳисса қўшади!

Мажлиснинг ҳамма қатнашчилари бу сўзларни узоқ давом этган гулдурос олқишлар блан ма'қуллайдилар. Ҳамма ўрнидан туриб, ўртоқ Сталин шарафига гулдурос қарсак чалади.

Шу блан Иттифоқ Совети ва Миллатлар Советининг биринчи қўшма мажлиси ёпиқ деб э'лон қилинади.

Эртага эрта блан соат 11 да Иттифоқ Советининг ва кундуз соат 4 да Миллатлар Советининг мажлиси бўлади (ТАСС).

СССРнинг 1947 йил давлат бюджети тўғрисида

СССР Молия министри депутат А. Г. ЗВЕРЕВ доклади

Депутат ўртоқлар! ССР Иттифоқи Министрлар Совети ССР Иттифоқининг 1947 йил давлат бюджетини сизнинг муҳокамангиз ва тасдиқингизга топширди. Бу бюджет Сталинча янги бешйилликнинг иккинчи йилида мамлакатимиз олдида турган вазифаларга асосланади ва социалистик экономикани янада ривожлантиришни, маданиятни юксалтиришни ва Совет Иттифоқининг қудратини янада кўпроқ мустаҳкамлашни кўзда тутади.

Ўтган 1946 йилда совет халқи янги бешйиллик планни бажариш учун, Ватанимизнинг экономикаси ва маданиятини зўр бериб ривожлантириш программасини, я'ни ўртоқ Сталиннинг 1946 йил 9 февральда сўзлаган тарихий нутқида чизиб берган программасини амалга ошириш учун курашда катта муваффақиятларга эришди.

Совет Иттифоқи инсоният тарихидаги энг катта урушдан ғолиб чиқиб, ўзининг яна тинч тараққиёти даврига кирди. Мамлакатимизнинг халқлари душман томонидан вайрон қилинган хўжаликни ва маданий муассасаларни тинч давр шароитида коммунистлар партиясининг раҳбарлиги остида, ўртоқ Сталиннинг доно етакчилиги остида тикламоқдалар, совет давлатининг ишлабчиқариш кучларини ривожлантирмоқдалар.

Немис-фашист ҳужуми натижасида мамлакатимизга етказилган ғоят катта зарарларга ва урушдан кейинги даврнинг катта қийинчиликларига қарамай, совет халқи халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш соҳасида катта муваффақиятларга эришди.

СССР Давлат план комиссиясининг урушдан кейинги Сталинча бешйиллик биринчи йили планининг бажарилиш якунлари тўғрисидаги ахбороти миллион-миллион совет кишиларининг ижодий меҳнати орқасида эришилган ажойиб муваффақиятларни очиқ-равшан кўрсатади.

Саноат бешйиллик план топшириқларига мувофиқ ўтган йили ўз ишларини урушдан кейинги даврга мослаб асосан қайтадан қуриб бўлди.

СССРдаги бутун саноатнинг аҳоли учун ишлаб чиқарган ялпи маҳсулоти 1946 йилда 1945 йилдагига нисбатан 20 процент кўпайди.

Оғир саноат тармоқлари, шунингдек кўп истеъмол қилинадиган буюмлар ишлаб чиқарувчи саноат тармоқлари анча катта муваффақиятларга эришди. Чиқарилган чўян миқдори 12 процент, қуйилган пўлат миқдори 9 процент, ишлаб чиқарилган прокат миқдори 13 процент, чиқарилган тошкўмир 10 процент, нефть 12 процент, тайёрланган тракторлар миқдори 72 процент, газламалар миқдори 17 процент, жун газламалар миқдори 30 процент ошди ва ҳоказо.

1946 йилда темир йўлларда бир кечаю-кундузда ортилган юк миқдори ўрта ҳисоб блан 1945 йилдагига нисбатан 113 процентни ташкил этди.

1946 йилда халқ хўжалигига чиқарилган маблағ 1940 йилда шу мақсад учун чиқарилган маблағдан ортиқ бўлди. Шу блан бирга, бу маблағнинг 40 процентдан ортиғи тиклаш ишларига сарф қилинди. Шунинг натижасида, немис босқинчиларидан зарар кўрган районларда саноат маҳсулотнинг миқдори тез сур'атлар блан ортиб бормоқда.

1946 йилда давлат ва кооператив чакана савдо обороти 1945 йилдагига нисбатан (таққослаб олинган нархларда) 130 процентни ташкил этди.

1946 йилда Совет Иттифоқининг Европа қисмидаги ерларининг талайгинасида ғоят катта қурғоқчилик бўлиб, қишлоқ хўжалигига жиддий та'сир қилди. Сўнгги 50 йил мобайнида бундай қурғоқчилик бўлмаган эди. 1921 йилдагидан кўра кўпроқ ерда қурғоқчилик бўлди.

Аммо, қишлоқ хўжалик ишлабчиқаришини социалистик негизда уюштиришнинг устунлиги туфайли 1946 йилда умумий дон маҳсулоти ва товар дон маҳсулоти 1921 йилдагига нисбатан беқиёс ортиқ бўлди, қурғоқчиликдан зарар кўрмаган районларда эса, 1946 йилда қишлоқ хўжалик экинларидан олинган маҳсулот 1945 йилдагига нисбатан анча ошди. Лекин шундай бўлса ҳам, умуман олганда, мамлакатда олинган дон, кунгабоқар ва қанд лавлагининг умумий миқдори 1945 йилдагига қараганда кам бўлди.

Фанни ривожлантириш ва халқимизнинг умумий маданий савиясини янада ошириш соҳасида катта муваффақиятларга эришилди.

1946 йил халқ хўжалигимизда молия, пул муомаласи ва кредит муомалаларини янада мустаҳкамлаш йили, Совет давлатининг экономикасини янада кўпроқ мустаҳкамлаш йили бўлди.

Буларнинг ҳаммаси совет ижтимоий тузуми ва давлат тузумининг, халқ хўжалигимиздаги план системасининг яшашга қобил кучга эга эканлигини яна бир марта жуда яққол кўрсатди.

Совет халқининг урушдан кейинги бешйиллик биринчи йили планини бажаришда эришган муваффақиятлари ўртоқ Сталиннинг доҳиёна раҳбарлиги остида коммунизм жамиятини қуриш йўлидан ғолибона суратда олға бораётган Ватанимизнинг қудратини янада ошириш учун мустаҳкам асос яратди. **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

Депутат ўртоқлар! СССРнинг сизнинг тасдиқингизга топширилган 1947 йилги давлат бюджети халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларини тезликда тиклаш ва ривожлантиришга, фан, маданиятни юксалтиришга ва халқ оммасининг моддий аҳволини янада яхшилашга ёрдам беради.

СССРнинг 1946 йил давлат бюджетини бажаришнинг дастлабки якунлари

1947 йилги давлат бюджетини баён қилиб беришдан аввал, ўтган 1946 йилги давлат бюджетини бажаришнинг дастлабки якунлари тўғрисида қисқача гапириб ўтишга руҳсат этасиз.

Бу якунлар шуни кўрсатадики, 1946 йилда социалистик хўжалик корхоналари ва ташкилотларидан келган тушумларнинг кўпайиши асосида давлат бюджетининг даромад қисми янада мустаҳкамланди.

Дастлабки ма'лумотларга қараганда, бюджетнинг даромадлари 322,7 миллиард сўмни, харажатлари эса 304,1 миллиард сўмни ташкил этди. Шундай қилиб бюджетнинг даромад қисми харажатларга нисбатан 18,6 миллиард сўм ортиқ бўлди. Бу ҳол Совет давлатининг пул муомаласи ва молия ишларига яхши та'сир кўрсатди. 1946 йилги давлат бюджетининг даромадлари 1945 йилдагига нисбатан 20,7 миллиард сўм ёки 6,9 процент, харажатлари эса — 5,5 миллиард сўм ёки 1,8 процент ортди.

Давлат бюджетидаги асосий даромад ва харажат моддаларининг бажарилиши устида тўхталиб ўтаман.

1946 йилда оборот солиғидан келган тушумлар 67,9 миллиард сўм ёки 55,2 процент кўпайди. Бунга сабаб саноат маҳсулотининг ва мол оборотининг кўпайиши ҳамда паёк нархларининг бирмунча ортишидир.

Аммо, 1946 йилда ба'зи министрликларга қарашли корхоналарнинг ўз ишлабчиқариш программаларини ва маҳсулот сотиш планларини бажармаганликлари орқасида оборот солиғи плани 4,9 процент миқдорида бажарилмай қолди.

1946 йилда корхоналар ва хўжалик органларининг фойдаларидан давлат бюджетига ажратиладиган маблағлар 16,3 миллиард сўм миқдорида тасдиқланган эди. Дастлабки ма'лумотларга қараганда, 16,2 миллиард сўм тушди. Ба'зи министрликлар фойдадан ажратиладиган маблағлар планини ошириб бажармаганлиги блан бир қаторда кўп хўжалик ходимларининг ишлабчиқариш программасини бажаришга, маҳсулотнинг таннархини камайтиришга, моддий ва молиявий ресурслардан тежаб фойдаланишга етарли даражада э'тибор қилмаганликлари натижасида айрим министрликлар фойдадан бюджетга маблағ ажратиш планини анча бажармай қолдилар.

1946 йилда аҳолидан олинадиган давлат солиқлари 23,4 миллиард сўм миқдорида тасдиқланган эди, ҳақиқатда эса 22,7 миллиард сўм тушди, я'ни 700 миллион сўм камроқ олинди. Солиқларнинг тўла ундириб олинмаганлигига қисман сабаб шуки, айрим молия органлари ва биринчи галда Белоруссия, Литва, Латвия ССР, Мордва, Бошқирдистон ССР, Рязань ва Ярославль областьларидаги молия органлари қониқарсиз ишладилар.

1946 йилги давлат бюджетининг харажатлари, юқорида айтганимдек, 304,1 миллиард сўмни ташкил этди, ундан саноатга 68,6 миллиард сўм, транспорт ва алоқа ишларига 10,0 миллиард сўм, қишлоқ хўжалигига 12,3 миллиард сўм, савдо ва маҳсулот тайёрлаш ишига 3,2 миллиард сўм сарф қилинди, резерв фондидан чиқарилган маблағни ҳисобга олганда халқ хўжалиги учун жам'и 103,9 миллиард сўм сарф қилинди, я'ни 1945 йилдагига нисбатан 29,5 миллиард сўм ортиқ сарф қилинди, 1945 йилда 74,4 миллиард сўм сарф қилинган эди.

Маориф ишларига 38,1 миллиард сўм, соғлиқни сақлаш ва физкультура ишларига 13,8 миллиард сўм, ижтимоий та'минот ишларига (ҳарбий хизматчилар ва уларнинг оилаларига берилган пенсия ва нафақалар ҳам шу ҳисобга киради) 17,6 миллиард сўм сарф қилинди, кўп болали ва эрсиз болали аёлларга давлат йўли блан нафақа бериш учун 3,6 миллиард сўм харажат қилинди. Ижтимоий-маданий тадбирларга жам'и 80,4 миллиард сўм сарф қилинди, ёки 1945 йилдагига нисбатан 17,7 миллиард сўм ортиқ сарф қилинди.

Ана шу асосий якунлар 1946 йилги бюджетнинг қандай бажарилганлигини кўрсатади.

1947 йил давлат бюджети

1947 йилги давлат бюджети лойиҳаси 1946—1950 йиллар мобайнида СССР халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш бешйиллик плани вазифаларига ва 1947 йилги халқ хўжалиги планига мувофиқ тузилди.

1947 йилги давлат бюджети:

Биринчидан, халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларини ва биринчи галда ёқилғи ва металлургия саноати, қишлоқ хўжалиги, транспортни янада ривожлантириш, истеъмол буюмлари ишлаб чиқарадиган саноат тармоқларини тез ривожлантириш, шунингдек уй-жой қурилишини кескин суратда кенгайтириш ҳамда маданият ва фанни янада юксалтириш эҳтиёжларини пул блан та'минлашни кўзда тутади.

Иккинчидан, хўжаликнинг ҳамма ресурсларини сафарбар қилиш, моддий маблағлар ва пул маблағларидан яхши фойдаланиш, иқтисодий тежаш ва хўжалик ҳисобини кучайтириш асосида, давлат бюджетига социалистик корхоналардан келадиган даромадларни янада кўпайтиришни кўзда тутади.

Учинчидан, халқ хўжалигида пул муомаласи ва кредит муомалаларини янада мустаҳкамлашни кўзда тутади.

ССР Иттифоқининг 1947 йилги давлат бюджети халқ хўжалигининг ўсишига мувофиқ суратда, 1946 йилдагига нисбатан даромадлар бўйича 21,3 процент ва харажатлар бўйича 22,1 попент ортади. 1947 йилда давлат бюджетига келадиган даромадлар 391,5 миллиард сўм ва харажатлар 371,4 миллиард сўм миқдорида белгиланди, я'ни даромадларни харажатларга нисбатан 20,1 миллиард сўм миқдорида кўпайтириш мўлжалланади.

Давлат бюджетининг талайгина ўсиши ҳақида юқорида келтирилган рақамлар урушдан кейинги даврда социалистик экономиканинг тез ривожланиб бораётганини яққол исбот этади.

Давлат корхоналари ва ташкилотларидан бюджетга олинадиган даромадлар

Ишлаб чиқариладиган маҳсулотнинг ва мол оборотининг ортиши муносабати блан 1947 йилда оборотдан келадиган солиқлар 1946 йилдагига нисбатан 63,7 миллиард сўм миқдорида ортади ва 254,7 миллиард сўмни ташкил этади.

Корхоналарнинг ўз ишлабчиқариш программаларини ва мол обороти планларини бажаришлари оборот солиғидан тегишли миқдорда даромад олишни та'минлайдиган энг муҳим шартдир.

Лекин шунга қарамай, озиқ-овқат саноати министрлиги, нози-не'мат ва пардоз буюмлар саноати министрлиги, балиқ саноати министрлиги ўзларининг бирқанча тармоқларида ишлабчиқариш планининг бажарилишини та'мин этмадилар. Бунинг натижасида озиқ-овқат саноати, нози-не'мат ва пардоз буюмлар саноати корхоналари 1946 йилда бюджетга 2,2 миллиард сўм миқдорида, балиқ саноати корхоналари эса 0,6 миллиард сўм миқдорида оборот солиғи топширмай қолдилар.

Тўқимачилик саноати министрлигининг корхоналари молларнинг хиллари бўйича планини бажармадилар. Шунинг натижасида бюджетга планда кўрсатилганидан 800 миллион сўм миқдорида кам оборот солиғи олинди.

Хўжалик ташкилотларининг раҳбарлари умуман ишлабчиқариш планларининг, ва маҳсулот хиллари бўйича планнинг тўла бажарилишини қаттиқ текшириб туришлари керак.

Маҳаллий саноат, ҳунарманчилик ва матлубот кооперацияси кўп истеъмол қилинадиган моллар ва озиқ-овқатни кўпроқ ишлаб чиқаришда йирик давлат саноати блан бир қаторда катта роль ўйнашлари керак. Ҳукуматнинг кооператив ташкилотлари ишларини кучайтириш ҳақида чиқарган қарори мамлакатнинг мол оборотини қўшимча равишда кенгайтириш учун зарур имконият вужудга келтиради. Кооператив ихтиёрида артельлар ва матлубот жамиятлари кўп. Аммо, улардаги ишлабчиқариш имкониятларидан ҳали ҳам суст фойдаланилмоқда, кооператив ишлабчиқариш ва савдо муассасаларининг янги

(ДАВОМИ УЧИНЧИ БЕТДА).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ МАЖЛИСЛАРИ

СССРнинг 1947 йил давлат бюджети тўғрисида

СССР Молия министри депутат А. Г. ЗВЕРЕВ доклади

(БОШИ ИККИНЧИ БЕТДА)

тармоқларини кўпайтириш секин кетаётир. Кооперация ишларининг яхши йўлга қўйилиши, кооператив корхоналарида маҳсулот ишлаб чиқариш сур'атларини тезлатиш ва уларнинг ўз маҳсулотларини сотишларини кучайтириш мамлакатимизга қўшимча равишда неча миллион сўмлик саноат ва озиқ-овқат моллари беради.

Хўжалик корхоналари ва ташкилотларидан олинадиган оборот солиқлари, фойдадан ажратиладиган маблағлар ва даромад солиқларининг бюджетга ўз вақтида ва тўла топширилишини та'минлашда Молия министрликларининг давлат даромади ходимлари зиммасига катта вазифа юкланади. Давлат даромадлари блан шуғулланувчи инспекторлар хўжалик органларининг ҳисоботларни ўз вақтида топширишларини кун сайин назорат қилиб туришлари, бу ҳисоботларни пухта текширишлари керак ва корхоналарнинг ишлабчиқариш топшириқларини маҳсулотнинг сони ва хили юзасидан бажаришларига, маҳсулотларнинг ўз вақтида исте'молчиларга юборилишига, шунингдек корхоналар ва хўжалик ташкилотларининг бюджет олдида ўз зиммаларига олган мажбуриятларни бажаришларига алоҳида э'тибор қилишлари лозим. Шуни э'тироф қилиш керакки, бирқатор молия органларининг давлат даромадларини ундириб олиш соҳасидаги ишларида ҳали ҳам жиддий камчиликлар бор. Ба'зи хўжалик органлари ҳисоботни ўз вақтида топширмайдилар, ҳисоботлар ба'зан етарли даражада пухта текширилмайди. Молия министрлиги маҳаллий молия органларининг давлат даромадларини ундириб олиш соҳасидаги ишларида бўлган камчиликларини йўқотиш ва бу ишларини яхши йўлга қўйиш, шунингдек оборот солиғини ундириб олишда мавжуд системани соддалаштириш ва солиқ ставкалари миқдорини камайтириш чораларини кўрмоқда.

1947 йилда саноат корхоналарининг фойдаларидан давлат бюджетига ажратиладиган маблағлар 18,7 миллиард сўм миқдорида белгиланди, ҳолбуки 1946 йилда бу маблағлар 16,2 миллиард сўм эди. Корхоналар ва хўжалик ташкилотларининг оладиган фойдалари кўпайганлиги сабабли улардан давлат бюджетига ажратиладиган маблағлар миқдори ҳам ошади. 1946 йилда хўжалик ташкилотларининг фойдаси 22,1 миллиард сўм бўлса, 1947 йилда 24,1 миллиард сўм бўлади.

Фойда юзасидан берилган топшириқларни бажариш учун корхоналар ва хўжалик ташкилотларининг раҳбарлари маҳсулот ишлаб чиқариш ва таннархи юзасидан белгиланган планларни бажаришлари, шунингдек корхоналарда бўлган резервларни сафарбар қилишлари зарур.

Меҳнат унумини тобора ошириш — ишлабчиқариш планларини тўла ва ошириб бажаришнинг энг муҳим шартларидан биридир.

Ўтган йил кўпгина корхоналарнинг меҳнат унумини оширишда жуда яхши натижаларга эришганликларини, ишлабчиқариш планларини тўла ва ошириб бажарганликларини кўрсатди. Илғор ишчилар иш нормаларини анча ошириб бажармоқдалар. Шу блан бирга, меҳнат унумини ошириш учун жиддий кураш олиб бормаётган корхоналар ҳам оз эмас.

Ба'зи раҳбарлар урушдан кейинги даврда ишларни қайтадан қуришда ғоят катта қийинчиликлар бор деб, меҳнат унумининг пастлигига ана шу қийинчиликларни сабаб қилиб кўрсатишга уринадилар. Бундай баҳоналар орқасида ба'зан ишлабчиқаришни уюштиришдаги катта камчиликлар кўринмай қолади.

Ҳарбир корхона раҳбаридан ишлабчиқаришни тўғри уюштириш, техникадан тўла фойдаланиш ва қолоқ ишчиларни илғор ишчилар даражасига кўтарилишига имкон берадиган иш нормаларини белгилаш талаб этилади.

Иш нормаларининг камлиги меҳнат унумининг ўсишига халақит беради. Айрим тармоқларда нормаларнинг умуман қарийб икки марта ошириб бажарилаётганлиги шундай кам нормаларнинг борлигини исбот қилади.

Масалан, Машинасозлик ва Асбобсозлик министрликларига қарашли корхоналар 1946 йилнинг сентябрь ойида нормани ўрта ҳисоб блан 187 процент, октябрь ойида 182 процент, ноябрь ойида 176 процент бажардилар. Электр саноати министрлигининг корхоналари сентябрь ойи планини ўрта ҳисоб блан 174 процент, октябрь ойида 172 процент ва ноябрь ойида 168 процент бажардилар.

Юқорида келтирилган рақамлар кўп иш нормаларининг эскириб қолганлигини кўрсатади. Бу нормаларни қайтадан кўриб чиқиш керак. Ҳукумат шу мақсадда зарур чоралар кўрмоқда.

Бирқанча корхоналар хомаш'ё, материал, ёқилғи ва шу сингариларни ҳали ҳам ортиқча сарф қилишга чек қўйган эмаслар. Ма'лумки бу ҳол жамғармаларнинг кўпроқ тўпланишига ёмон та'сир қилади. Шундай бўлса ҳам, кўпгина хўжалик ходимлари энг қимматли материал ва хомаш'ёларни ҳали ҳам ўринсиз сарф қилмоқдалар, талайгина маҳсулотнинг брак чиқишига йўл қўймоқдалар.

Қишлоқ хўжалик машинасозлиги министрлигига қарашли 81-нчи заводда (директори ўртоқ Абелев) ўтган йили ўрчи битта лобогрейка тайёрлаш учун планда кўрсатилганидан анча кўпроқ материал сарф қилинган. Ана шундай ортиқча сарф қилишлар ва ишлабчиқаришда ўринсиз бошқа хилдаги исрофгарчиликлар натижасида битта лобогрейка заводга министрликнинг планга мувофиқ белгиланган таннархидан қарийб икки марта қимматга тушади.

Станоксозлик министрлигига қарашли Москва ускуна заводида 1946 йилда брак натижасида қарийб 300 минг сўм зарар кўрилган, бу рақам маҳсулот таннархининг 3,7 процентини ташкил этади. 117 минг сўм миқдорида ўринсиз сарфлар бўлган. Ана шулар натижасида, шунингдек технология қоидаларига риоя қилмаслик орқасида маҳсулотнинг таннархи планда кўрсатилганидан қарийб 12 процент ортган.

Қора металлургия министрлигига қарашли Чусовой металлургия заводида (директори ўртоқ Попов) 1946 йилнинг иккинчи кварталида домна цехининг ўзидагина 7 минг тоннадан ортиқ темир рудаси, прокат цехларида 2 минг тоннадан ортиқ металл исроф қилинган. СССР Енгил саноат министрлигининг Главкожзаменителига қарашли Калинин заводи (директори ўртоқ Замятин) 1946 йилнинг учинчи кварталида 150 тоннага яқин материални, шу жумладан 28 тонна каучукни исроф қилган.

Мавжуд асбоб-ускуналардан яхши фойдаланилмаслик ҳам маҳсулотнинг таннархига ёмон та'сир қилади. Оғир машинасозлик министрлигининг бирқанча корхоналарида 1946 йилда металл қирқувчи станоклардан 70—80 процент миқдоридагина фойдаланилган.

Турли корхоналарда бир хил буюмларни турли даражада ишлабчиқариш таннархини камайтиришда катта имкониятлар борлигини кўрсатади. Масалан, Алоқа воситалари саноати министрлигига қарашли 643-нчи заводда (директори ўртоқ Киселёв) ёруғ берувчи электор лампаларнинг таннархини 1946 йилнинг 9 ойи ичида 632-нчи заводдагига нисбатан 5 ҳисса ортиқ бўлган. Бунга асосий сабаб кўп миқдорда брак маҳсулот чиқарилишидир. Бирнеча рақамлар келтираман. 632-нчи заводда брак натижасида бўлган исрофгарчилик ишлабчиқаришга бўлган сарфлар қимматининг 7,3 процентини, 643-нчи заводда эса — 47,3 процентини ташкил этади. Яна бир жуда муҳим мисолни кўрсатиб ўтаман. 632-нчи заводда цех ва умумзавод ҳаражатлари бир дона маҳсулотга 30 тийин тўғри келган бўлса, 643-нчи заводда — 1 сўм 58 тийин тўғри келган.

Ўрмон саноати министрлигига қарашли Кострама фанер заводида (директори ўртоқ Субботин) 1946 йилнинг биринчи ярмида ишлаб чиқарилган бир кубометр авиафанеранинг таннархи шу министрликка қарашли Мантуров заводидагига нисбатан қарийб икки ҳисса ортиқ бўлганлигига сабаб нима?

Юқорида айтиб ўтилган трест ва корхоналарнинг раҳбарлари ўзларига ишониб топширган корхона ва ташкилотларнинг молия-хўжалик соҳасидаги ишлари тўғрисида тегишли хулосаларни чиқариб олишлари ва бу ишлардаги катта нуқсонларга хотима беришлари керак. Тегишли министрликлар ана шу корхона ва трестларнинг раҳбарларидан уларнинг ишларида бўлган мавжуд камчиликларни тезликда йўқотишни талаб қилишлари лозим. Моддий бойликлар ва пул маблағларини сарф қилишда тегишли тартиб жорий қилиш керак.

СССР Министрлар Советининг қарорига мувофиқ 1946 йил 1 июльдан бошлаб саноат корхоналари директорлари фонди ташкил қилинди. Ишлабчиқариш программаларини бажаришда, маҳсулот таннархини камайтириш планларини ва фойда олиш планларини бажаришда бу фонднинг ташкил қилиниши жуда катта аҳамиятга эгадир. Директор фондининг маблағлари ишлабчиқаришни кенгайтиришга, маданий-маиший хизматни яхшилашга ва корхоналарда жуда яхши ишловчи ходимларни мукофотлашга сарф қилинади. Бу фонддаги маблағлар ишлабчиқариш топшириқларини сифатли қилиб пухта бажаришга шубҳасиз, ёрдам беради!

Аҳолидан тушадиган маблағлар

Бюджетда давлат солиқларидан келадиган тушумлар 27,7 миллиард сўм миқдорида белгиланади, ҳолбуки 1946 йилда 22,7 миллиард сўм олинган эди. Шаҳар ва қишлоқ солиқларининг ставкалари ўзгартирилмайди. Солиқлардан келадиган маблағлар умумий миқдорининг кўпайишига сабаб—қишлоқда солиқ тўловчилар сонининг ортиши ва шаҳарда ишчи ҳамда хизматчилар иш ҳақи фондларининг кўпайишидир.

Давлат заёмларидан бюджетга 21,4 миллиард сўм, шу жумладан аҳоли ўртасида заёмга ёзилишдан 19 миллиард сўм келиши кўзда тутилди. 1946 йилда тарқалган заёмлардан 20,7 миллиард сўм тушган эди.

Шу блан бирга, аҳоли 1947 йилда давлат заёмларининг ўйналган тиражларида облигациялар юзасидан ютуқ, процентлар шаклида 4 миллиард 880 миллион сўм миқдорида маблағ олади, ўтган йили эса — 3 миллиард 941 миллион сўм олган эди.

1947 йилнинг бошига келганда аҳолининг омонат кассаларига қўйган пуллари 12 миллиард сўмдан ортди. Бу йил аҳолининг омонат кассаларига қўядиган маблағлари миқдорида яна бир миллиард бешюз миллион сўм ошиш кўзда тутилади.

Омонат кассалари ишчи ва хизматчиларнинг омонатга қўйган махсус маблағлари юзасидан улар блан ҳисоб-китоб қилишда ҳукумат томонидан белгиланган тартибга мувофиқ, уруш даврида истифода қилинмаган отпуска учун 1947 йилда 2 миллиард сўм тўлашлари керак. Давлат бюджетининг харажат қисмида бу маблағни тўлаш кўзда тутилади.

Бу йил давлат страхованияси юзасидан тушадиган маблағларнинг умумий миқдори 1946 йилдаги 4,1 миллиард сўм ўрнига, 4,7 миллиард сўм белгиланади. Шу блан бирга бюджетга ажратиладиган маблағлар 1,3 миллиард сўмни ташкил этади.

Колхозларда ва аҳоли ўртасида мол-мулкларни ихтиёрий суратда страхования қилиш, шунингдек ҳаётни якка-якка тартибда страхования қилиш анча кенгайтирилади. Ихтиёрий страхования қилишнинг ҳамма турларидан келадиган тушумлар 1946 йилдаги 1,1 миллиард сўмдан 1947 йилда 1,6 миллиард сўмгача ортади, я'ни 40 процентдан зиёд кўпаяди.

Молия министрлиги давлат страхованияси органларининг ишларида бўлган камчиликларни йўқотиш учун кейинги вақтларда бирқанча чора кўрди. Страхования ҳақидаги ба'зи қўлланмалар қайтадан кўриб чиқилди, жойларда кўрилган зарарларни тугатиш учун текшириш ўтказилди. Аммо шуни айтмоқ керакки, давлат стархованиясининг ишларидаги мавжуд камчиликларни узил-кесил йўқотиш ва бу соҳадаги ишларни яхши йўлга қўйиш учун ҳали кўп ишлаш керак.

Мен шу блан давлат бюджетининг даромадлари ҳақидаги гапимни тамомлайман.

1947 йилда давлат бюджетида белгиланган харажатлар

1947 йилда давлат бюджетида белгиланган харажатлар тўғрисида гапираман.

СССР нинг 1947 йилги давлат бюджетида белгиланган харажатларнинг умумий миқдори, юқорида айтиб ўтганимдек, 371,4 миллиард сўмдир. 1946 йилнинг дастлабки якунларига қараганда, ўша йили давлат бюджетидан 304,1 миллиард сўм сарф қилинган эди.

Давлат бюджети маблағлари қуйидаги чораларга сарф қилинади:

(миллиард сўм ҳисобида)

	1946 йил	1947 йил	Ўзгаришлар (+, —)
Жам'и ҳаражат	304,1	371,4	+ 67,3
Шу жумладан:			
Халқ хўжалигига	95,7	131,8	+ 36,1
Ижтимоий — маданий чораларга	80,4	107,1	+ 26,7
Қуролли Кучлар Министрлиги	72,6	67,0	— 5,6
Заёмлар юзасидан ҳаражатлар	5,2	6,1	+ 0,9

Юқорида келтирилган рақамлар 1947 йилда бюджетдан халқ хўжалигига ва ижтимоий-маданий чораларга бўладиган ҳаражатлар янада анча кўпаяжагини кўрсатади.

Озиқ-овқат нархининг ва ҳарбий хизматчиларга бериладиган маош миқдорининг 1946 йилнинг охирида оширилганлигига қарамай, СССР Қуролли Кучларига бўладиган ҳаражатлар 5,6 миллиард сўм камайтирилади. 1947 йилда бўладиган бундай ҳаражатлар 24 процент камаяди.

Шуни айтиш керакки, урушдан аввалги 1940 йилда Қуролли Кучларга бўлган ҳаражатлар бюджетдаги барча ҳаражатларнинг 32,6 процентини, уруш вақтида 1943 йилда — 59,5 процентини, 1944 йилда — 52,2 процентини, 1945 йилда эса—42,9 процентини ва 1946 йилда—23,9 процентини ташкил этган эди.

1947 йилги давлат бюджетида халқ хўжалиги ва маданиятга бўладиган ҳаражатлар салмоғи 64,3 процентни ва мамлакат мудофаасига бўладиган ҳаражатлар 18,0 процентни ташкил этади. Бу ҳаражатлар урушдан кейинги даврда Совет давлатини ривожлантириш вазифаларига, янги бешйиллик вазифаларига тамомила мувофиқдир.

Халқ хўжалигига маблағ чиқариш

Сталинча янги бешйилликнинг иккинчи йилида халқ хўжалиги планида белгиланган катта программани амалга ошириш учун кўпгина маблағларни сарф қилиш талаб этилади.

Гап маблағ тўплашдагина эмас, балки бу маблағлардан тежаб-тергаб фойдаланиш ҳам керак. Шу муносабат блан мен ўртоқ Сталиннинг қуйидаги муҳим сўзларини эслатиб ўтмоқчи бўламан: «Аммо, гап фақат жамғарма тўплашнинг ўз ҳангина иборат эмас ва шундангина иборат бўлиб қолиши мумкин эмас. Жамғарилган резервларни тежаб-тергаб, ма'қул суратда сарф қила билиш ҳам керак, токи халқ сармоясининг бир тийини ҳам бекорга кетмасин, жамғармалардан мамлакатимизни саноатлаш соҳасидаги энг муҳим эҳтиёжларни кўпроқ та'минлаш учун фойдаланилсин».

Биз ўртоқ Сталиннинг бу кўрсатмаларини доим эсда тутишимиз керак. Давлат маблағларини тежаб-тергаб сарф қилишга доим қаттиқ риоя қилмоқ зарур.

Халқ хўжалиги тармоқларига чиқариладиган маблағлар йил сайин ортиб бораётганлиги учун бу чорани амалга ошириш жуда муҳимдир. 1947 йилда давлат бюджетидан халқ хўжалигига бўладиган ҳаражатлар 1946 йилдагига нисбатан 36,1 миллиард сўм ортади.

1947 йилда СССР халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш юзасидан давлат томонидан белгиланган план вазифаларига мувофиқ бюджетдан халқ хўжалигининг айрим тармоқларига қуйидаги миқдорларда маблағ чиқариш кўзда тутилади:

(миллиард сўм ҳисобида)

	1946 йил	1947 йил	1946 йилдагига нисбатан ўсиш
Халқ хўжалигига жам'и	95,7*)	131,8	36,1
Шу жумладан:			
Саноатга	61.6	79,9	18,3
Қишлоқ хўжалигига	12.2	16,2	4.0
Транспорт ва алоқага	8.9	13,2	4,3
Савдо ва маҳсулот тайёрлашга	3,1	3.8	0,7

Халқ хўжалигига чиқариладиган маблағнинг кўпайтирилишига асосий сабаб йирик қурилиш ишларига бўладиган ҳаражатларнинг ортишидир.

1947 йилда СССР халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш давлат планига мувофиқ йирик қурилиш ишларига марказлаштирилган йўл блан чиқариладиган маблағ 50 миллиард сўм миқдорида белгиланади. Бундан ташқари, айрим министрликларнинг йирик қурилиш ишларига қўшимча равишда 3,6 миллиард сўм ва 1946 йилда оширилган иш ҳақини қоплаш мақсадида бинокорлик ташкилотларининг берадиган ҳақлари учун, шунингдек бинокорликларда оширилган оборот маблағларини қоплаш учун 5,2 миллиард сўм чиқариш кўзда тутилади. Шундай қилиб, йирик қурилиш ишларига марказлаштирилган йўл блан чиқариладиган маблағ миқдори 1946 йилдаги 44,2 миллиард сўмдан 1947 йилда 58,8 миллиард сўмгача оширилади. Давлат бюджетидан чиқариладиган маблағ 1946 йилдаги 37,4 миллиард сўмдан 1947 йилда 49,2 миллиард сўмгача оширилади.

Шундай қилиб, 1947 йилда йирик қурилиш ишларига маблағ чиқариш плани қурилиш ишларига тобора кўпроқ маблағ сарф қилишни кўзда тутади.

Йирик қурилиш ишларига чиқариладиган маблағлардан тежаб-тергаб пухта фойдаланиш зарур, токи бунинг орқасида халқ хўжалиги тезроқ самарали натижаларга эришсин.

Лекин шунга қарамай, ба'зи министрликлар 1946 йилда бошланган қурилишларни ўз вақтида тамомлаш ва иншоотларни ишга тушириш масалаларига етарли даражада э'тибор қилмадилар.

Масалан, Электр саноати министрлиги бўйича 1946 йилда қурилиш иншоотларини ишга тушириш плани 45,3 процент, Машинасозлик ва Асбобсозлик министрлиги бўйича—64,3 процент, Қишлоқ хўжалик машинасозлиги министрлиги бўйича—67,4 процент бажарилди.

Кўпгина бинокорлик материаллари ва пул маблағларини, шунингдек ишчи кучларни ишга тушириладиган иншоотларга тўплаш ўрнига, уларнинг кўпгина иншоотлар ўртасида тақсим қилиб юборилиши каби нотўғри бир усул иншоотларни тезликда ишга тушириш планининг бажарилмай қолишига жиддий сабаб бўлди.

Бир мисол келтираман. Транспорт машинасозлиги министрлигига қарашли Коломна паровозсозлик заводи қурилишида (капитал қурилиш бўлимининг бошлиғи ўртоқ Клавуч, завод директори ўртоқ Яковлев) 1946 йилда 7 иншоотни ишга туширмоқчи бўлдилар. Ишчи кучлари ва материаллардан шу қурилишларда фойдаланиш ўрнига уларни 44 иншоотга тақсим қилиб юбордилар. Натижада иншоотларнинг биронтаси ҳам ишга туширилмади.

Ёки шундай мисолни олиб кўрайлик. Рангли металлургия министрлигига қарашли Шерловогорск қалайи комбинати қурилишида (қурилиш бошлиғи ўртоқ Троянов) 1946 йилнинг биринчи ярмида 11 иншоотни ишга тушириш мўлжалланган эди Аммо мавжуд материаллар ва ишчи кучлар 18 иншоотга тарқатиб юборилганлиги натижасида бу иншоотлардан биронтаси ҳам белгиланган муддатда тамомланмади.

Министрликлар, идоралар ва бинокорлик ташкилотлари материалларни ва пул маблағларини сочиб юбормай моддий-техника базасини ишга тушириладиган асосий иншоотларга тўплашлари ва бу иншоотларнинг ўз вақтида ишга туширилишини текшириб туришлари керак.

Машиналардан энг кўп фойдаланиш, бинокорлик техникасини мукаммаллаштириш ва кадрларнинг ихтисосини ошириш асосида меҳнат унумини ошириш—бинокорлик планларини ва уларни ишга тушириш программасини бажариш учун ҳал қилувчи шартларнинг биридир. Иш нормаларини тўла бажарибгина қолмай, ошириб ҳам бажараётган олдинги қурилишларнинг иш тажрибаларидан кенг фойдаланиш зарур. Шуни айтиш керакки, бинокорликларимизда яхши ишлаётган илғор кишилар кам эмас.

Масалан, Оғир саноат корхоналари қуриш министрлигига қарашли «Прибалхаштстрой» тресты (трест бошлиғи ўртоқ Тетевин) йиллик планни муддатидан илгари 106,8 процентга етказиб бажарди, бинокорлик ишларида бир ярим миллион сўмни тежади, шу жумладан устама ҳаражатларни 457 минг сўм тежади.

1947 йилда бинокорликларнинг қиммати 1945 йилнинг смета нархларида кўрсатилганига нисбатан 5 процент камайиши керак. Бинокорлик ишларини яхши уюштириш ва бинокорликларнинг қимматини камайтириш юзасидан белгиланган топшириқларнинг бажарилишини та'минлаш юзасидан министрликлар, идоралар ва бинокорлик ташкилотлари олдига катта талаблар қўйилади.

Шуни айтиш керакки, кўп фактларга қараганда, бинокорлик ташкилотлари бинокорликларнинг сметада кўрсатилган қимматини ошириб юборишга йўл қўймоқдалар, бинокорлик материаллари ва пул маблағларининг тежаб-тергаб сарф қилинишини, устама ҳаражатларнинг тежаб сарф қилинишини текшириб турмайдилар ва ҳоказо.

Ёқилғи корхоналари қурилиши министрлигига қарашли 32-нчи трест (бошлиғи ўртоқ Черняев) 1946 йилнинг 11 ойи ичида 12,2 миллион сўмлик бинокорлик ишларини бажариб, бинокорлик ишларини 3,6 миллион сўм миқдорида, ёки бажарилган ишлар ҳажмига нисбатан 30 процент миқдорида қимматлаштириб юборди. Бунга асосий сабаб шуки, устама ҳаражатлар жуда ошириб юборилган. Трестда устама ҳаражатлар тасдиқланган сметадаги 19,3 процент ўрнига, бажарилган ишлар ҳажмига нисбатан 42,2 процентни ташкил этди.

Оғир саноат корхоналари қуриш министрлигига қарашли 18-нчи трест (бошлиғи ўртоқ Семёнов) 1946 йилнинг 11 ойи ичида бинокорлик ишларини 66,4 процент қимматлаштириб юборган. Бу, сметада белгиланган ҳаражат миқдорига риоя қилмаслик натижасидир. Масалан, бу трестда устама ҳаражатлар планда кўрсатилган 19,3 процент ўрнига 30,4 процентни ташкил этган. Ана шу министрликка қарашли «Омскпромстрой» трестида ҳам бинокорлик ишлари жуда қимматлаштириб юборилган.

Лойиҳа-смета ҳужжатларини ўз вақтида тасдиқлаш қурилиш ишларида катта аҳамиятга эгадир. Бинокорликларнинг тасдиқланган қимматига риоя қилиш, бинокорлик ишларини мақсадга мувофиқ тежаб олиб бориш кўп жиҳатдан шунга боғлиқдир. Бинокорлик министрликлари уруш йилларида бинокорликларни лойиҳа-смета ҳужжатлари блан ўз вақтида та'минлаш масалаларига суст э'тибор қилдилар. Министрликлар ва идоралар бинокорликларни лойиҳа-смета ҳужжатлари блан та'минлашда ҳукумат томонидан белгиланган тартибга қаттиқ риоя қилишлари керак.

Шу блан бирга молия органлари ва узоқ вақтга мўлжаллаб пул чиқарадиган банклар лойиҳа-смета ҳужжатларининг ўз вақтида ва тўғри расмийлаштирилишини қаттиқ текшириб туришлари, бинокорликларга ўз одамларини тез-тез юбориб туришлари, лойиҳа-смета ва молия интизомига риоя қилинишини пухта назорат қилиб туришлари керак.

Давлат бюджетида халқ хўжалиги тармоқларининг ўз оборот маблағларини ошириш учун 8,9 миллиард сўм миқдорида маблағ чиқариш кўзда тутилади. Бундан ташқари, оборот маблағлари ўз ресурслари ҳисобидан 4,3 миллиард сўм миқдорида ортади.

Оборот маблағларидан тўғри ва мақсадга мувофиқ фойдаланиш қандай катта аҳамиятга эга эканлиги ма'лум. Ҳолбуки, оборот маблағларидан шу вақтгача тўғри фойдаланмаётган ва мол-материал буюмларнинг ҳаддан ташқари кўп тўпланиб қолишига йўл қўяётган хўжалик раҳбарлари оз эмас.

Масалан, Қора металлургия министрлигига қарашли Главуралметалл (бошқарма бошлиғи ўртоқ Татаринцев) 1946 йилнинг 1 октябригача 32 миллион сўм миқдорида оборот маблағи етишмаган. Бунга сабаб шуки, бу маблағларнинг бир қисми ишчи та'миноти бўлимлари ва ўз корхоналаридаги капитал қурилиш бўлимлари блан ҳисоб-китоб қилиш учун қонунга хилоф равишда берилган, бир қисми эса капитал ремонт учун пландан ташқари сарф қилинган. Бу бошқарманинг корхоналарида 40 миллион сўмликдан зиёдроқ ортиқча материаллар тўпланиб қолган.

Ёки бошқа бир мисолни олиб кўрайлик. Транспорт машинасозлиги министрлигига қарашли 800-нчи завод (директори ўртоқ Филатов) 1946 йилнинг 1 декабригача 11,4 миллион сўмлик ортиқча материалларга эга бўлган. Бунга асосий сабаб шуки, материаллар ва сотиб олинадиган ярим фабрикатлар ҳеч контрольсиз келтирилган ва ортиқча материаллардан яхши фойдаланилмаган. Заводда 1 миллион сўмлик унинг ўзига кераксиз материаллар бўлган.

Бинокорликларда ҳам шундай аҳвол бор. Рангли металлургия министрлигига қарашли Богослов алюминий заводи қурилишида 1946 йилнинг 9 ойи ичида 10 миллион сўмлик запас материаллар кўпайган, ҳолбуки планга мувофиқ бу материаллар атиги 500 минг сўм миқдорида ортиши керак эди. Бу қурилишда унинг ўзига керак бўлмаган 3 миллион сўмлик 265 та кўтарма механизм комплектлари бор, булар 1944 йилдаёқ келтирилган.

СССР Министрлар Советининг министрликлар ва идораларнинг молиявий-хўжалик ишлари натижалари тўғрисидаги ҳисоботлар юзасидан 1946 йил 23 январьда ва 7 майда чиқарган қарорларида бирқатор министрликлар ва идораларга корхона қурилишлари ва хўжалик ташкилотларининг молиявий хўжалигини тартибга солиш, ортиқча мол-материал запасларидан фойдаланиш, тўлаш тартибини мустаҳкамлаш таклиф қилинган эди.

Юқорида келтирилган ма'лумотлар ба'зи министрликларнинг бу қарорларни бажармаганликларини исбот қилади. Мол-материалларнинг ҳаддан ташқари кўп запас қилиб сақланиши молия ишларида қийинчилик турдиражаги, моддий маблағлар оборотини бузажаги, ҳисоб-китоб ва кредит интизомига ёмон та'сир қилажаги равшан эмасми.

Ба'зи министрликларнинг материал етказиб берувчи ташкилотларнинг ҳақларини тўламасликлари ва Давлат банки қарзларини кечикиб узишлари анча кенг тус олган. Масалан, Транспорт машинасозлиги министрлигига қарашли корхоналарнинг 1946 йилда материал етказиб берувчи ташкилотларга бўлган ва вақтида тўламаган қарзлари 31,5 процент кўпайган. Қишлоқ хўжалик машинасозлиги министрлиги корхоналарининг материал етказиб берувчи ташкилотларга бўлган ва вақтида тўламаган қарзлари 30,7 процент ҳамда Давлат банкидан олиб ўз вақтида узмаган қарзлари 77,8 процент кўпайган.

Корхона ва бинокорликларда материаллардан фойдаланмасликка қарши ғоят қат'ий кураш олиб бориш зарур. Корхоналар ва бинокорликлардаги ортиқча материаллардан фойдаланиш учун қат'ий чоралар кўриш, материал-техника та'миноти соҳасида тартиб жорий қилиш, корхоналар ва бинокорликларнинг мол-материалларни запас сақлаши юзасидан берилган нормаларга риоя қилишларини қаттиқ текшириб туриш керак.

Министрликлар корхоналарнинг бир-бирларидан олган моллари ва бир-бирларига кўрсатган хизматлари юзасидан ҳисоб-китобни тартибга солишлари керак, хўжалик ташкилотлари эса банкдан олинган қарзларнинг кечикиб тўланишига йўл қўймасликлари лозим.

Давлат банки ва узоқ муддатга қарз берадиган банклар корхона ва бинокорликларни қаттиқ назорат қилишлари, уларда ортиқча мол-материалларнинг тўпланиб қолишига йўл қўймасликлари керак.

Кредит-ҳисоб-китоб қилиш интизомини кучайтириш, қарз бериладиган корхоналарнинг хўжалигини пухта ўрганиш ва молия интизомини бузувчи корхона ҳамда ташкилотларга нисбатан қат'ий чоралар кўриш керак.

(ОХИРИ ТЎРТИНЧИ БЕТДА)

*) Резерв фондидан ажратилган маблағ бу ҳисобга кирмайди.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ МАЖЛИСЛАРИ

СССРнинг 1947 йил давлат бюджети тўғрисида

СССР Молия министри депутат А. Г. ЗВЕРЕВ доклади

Ижтимоий-маданий ишларга маблағ чиқариш

(БОШИ УЧИНЧИ БЕТДА)

1947 йилда давлат бюджетидан ижтимоий-маданий ишларга чиқариладиган маблағлар, юқорида айтиб ўтганимдек, 107,1 миллиард сўмни ташкил этади, я'ни 1946 йилда бўлган харажатларга нисбатан 26,7 миллиард сўм, ёки 33,2 процент ортади.

Маориф, соғлиқни сақлаш ва ижтимоий та'минот ишларига бўладиган харажатлар айниқса кўпаяди. Буни қуйидаги рақамлардан кўриб билиш мумкин:

	Миллиард сўм ҳисобида		
	1946 йилги дастлабки ма'лумотларга кўра	1947 йилда мўлжалланади	Ўсиш
Маорифга	38,1	52,4	14,3
Соғлиқни сақлаш ва физкультурага	13,8	18,9	5,1
Давлат социал страхованиясига	7,3	9,3	2,0
Кўп болали ва эрсиз болали оналарга давлат нафақаси	3,6	5,9	2,3
Ижтимоий та'минотга	17,6	20,6	3,0

Бинобарин ўтган йилдаги сингари бу йил ҳам социал-маданий тадбирлар учун чиқариладиган маблағларнинг деярлик ярмиси маориф ишларига сарфланади. Шунинг блан бирга, бундай харажатлар урушдан аввалги вақтнинг ана шу ишлар учун белгиланган харажатидан анчагина ошади.

1947 йилда бошланғич ва ўрта мактаблардаги ўқувчиларнинг сони жиҳатдан биз 1940 йил даражасига яқинлашиб қоламиз. 1947 йилда бошланғич ва ўрта мактабларда 31,3 миллион киши ўқийди. Холбуки, 1940 йилда 32,9 миллион киши ўқиган эди. Болалар боғчаларидаги болаларнинг сони 1940 йилдагига нисбатан 30 процент ошади, болалар уйларида тарбияланувчи болаларнинг сони эса икки ҳисса кўпаяди.

1947 йилнинг охирига бориб олий ўқув юртларида 696 минг студент ўқийди, я'ни 1946 йилдагига қараганда 91 минг киши кўп бўлади ва урушдан аввалги 1940 йилдагига қараганда 155 минг киши ёки 28,7 процент ошиқ бўлади.

Техникумлардаги ўқувчиларнинг сони ўтган йилдагига қараганда 119 минг, 1940 йилдагига қараганда эса 318 минг ёки 42,6 процент кўп бўлади.

Олий ўқув юртлари учун чиқариладиган маблағлар 6 миллиард сўмдан ошади, я'ни 1946 йилдагига қараганда 30,5 процент кўпаяди; техникумлар учун бюджетдан ажратиладиган харажатлар 4,3 миллиард сўмни ташкил қилади, ёки ўтган йилдагига қараганда 41,8 процент кўпаяди. Урушдан аввалги 1940 йилга нисбатан олий ўқув юртлари ва техникумлар учун бюджетдан чиқариладиган маблағлар икки ҳиссадан кўпроқ ошади.

Янги бешйиллик планда СССРни саноат жиҳатдан анча ривожлантириш соҳасида катта программа белгиланган. Бу программа мамлакатимизнинг халқ хўжалиги олдига малакали кадрлар тайёрлаш соҳасида катта вазифалар қўяди. Ҳунар ва темир йўл мактабларида ва ФЗТ мактабларида 1946 йилдаги 1,3 миллион ўқувчи ўрнига 1947 йилда 1,9 миллион ўқувчи та'лим олади. Бу йил меҳнат резервлари мактаблари мамлакатимизга 800 мингга яқин малакали ишчилар етказиб беради, я'ни 1946 йилдагига қараганда деярлик икки ҳисса кўп ишчилар беради. Бюджетдан Меҳнат резервлари министрлиги йўли блан кадрлар тайёрлаш ишига ажратилган чиқимлар 6,9 миллиард сўмни ташкил қилади. Холбуки, 1946 йилда бу тадбир учун 3,8 миллиард сўм ажратилган эди, я'ни бу йил 80 процент кўп маблағ чиқарилади.

Шуни та'кидлаб ўтиш керакки, кадрлар тайёрлаш ишига ажратилаётган маблағларнинг кўпайишига ўқувчиларнинг сони ошганлигигина сабаб бўлмасдан, балки улар учун бўладиган харажатларнинг кўпайганлиги ҳам сабабдир. 1946 йилда ҳарбир ўқувчига бўладиган харажат учун бюджетдан чиқариладиган маблағлар 1946 йилга нисбатан қуйидагича оширилади. ФЗТ мактабларида 5.808 сўмдан 6.584 сўмга ва ҳунар, темир йўл мактабларида 5.572 сўмдан 6.380 сўмга етказилади.

1947 йилги давлат бюджетида илмий-текшириш муассасаларининг сарф харажатлари учун чиқариладиган маблағлар 1946 йилдагига нисбатан бир ярим миллиард сўм оширилади. Урушдан аввалги 1940 йилга қараганда илмий-текшириш муассасаларининг харажатлари 3 ҳиссадан кўпроқ оширилади.

Курслар очиш йўли блан ишчилар ва мутахассисларнинг малакасини ошириш ва уларни тайёрлаш юзасидан бўладиган чиқимлар учун ҳам давлат бютжетидан катта маблағлар ажратилади.

1947 йилда соғлиқни сақлаш муассасаларининг сони оширилади. 1947 йилнинг охирига бориб касалхоналардаги ўринларнинг сони урушдан аввалги даражадан кўпайтирилади. Туғруқхоналар ва болалар ясларининг сони ҳам оширилади. Бу йил соғлиқни сақлаш ва физкультура тадбирлари учун бюджетдан чиқариладиган маблағлар 1946 йилдагига қараганда 36,4 процент кўпайтирилади.

Кўп болали ва эрсиз болали оналарга давлат томонидан бериладиган нафақа учун чиқариладиган маблағлар 1946 йилдаги 3,6 миллиард сўмдан 1947 йилда 5,9 миллиард сўмгача оширилади, я'ни 65 процент кўпайтирилади. Социал та'минот учун чиқариладиган маблағлар 1946 йилдаги 17,6 миллиард сўмдан 1947 йилда 20,6 миллиард сўмгача етказилади.

Давлат бюджетидан социал-маданий тадбирлар учун ғоят катта маблағ чиқарилиши министрликлар ва муассасалардан бу маблағларни эҳтиётлик блан сарфлашни, ҳарбир сўм пулни ўринли ишлатиб, мамлакатимиз учун кўпроқ фойда берувчи ишларга сарфлашни талаб қилади.

Идора ишларига бўладиган харажатлар

Хукуматимиз 1946 йилда ма'мурий идора ишлари учун бўладиган харажатларни камайтириш йўлида бирқанча қарорлар қабул қилди. Жумладан хукуматнинг ма'мурий-идораларнинг штатини кенгайтиришни тақиқлаш тўғрисида 1946 йил 13 августда чиқарган қарорига мувофиқ, барча бюджет ва хўжалик ташкилотларида молия органлари томонидан рўйхатга олинган ва бекор ётган 730 минг вазифа бекор қилинди.

1947 йилда ма'мурий идораларнинг сонини ва уларга бўладиган харажатларни янада камайтириш чоралари белгиланади.

Социалистик хўжалик план асосида бошқариладиган бир шароитда идора ишларидан бўшатиладиган ходимлар бевосита ишлабчиқаришда фойдаланилади, бу эса халқ хўжалигида моддий бойликлар оширилишига ёрдам беради.

Муассаса ва ташкилотларнинг тузилишини ихчамлаштириш ва уларнинг штатларини камайтира бориш, зарур бўлмаган идораларни тугата бориш соҳасида мунтазам иш кўриш, идора харажатлари учун чиқариладиган маблағларни қат'ий тежаб сарфланишига риоя қилиш учун доим кураш олиб бориш — министрликлар ва муассасаларнинг энг муҳим вазифасидир.

Давлат идоралари, суд, прокуратура органлари учун 1947 йилда бўладиган харажатлар 12,8 миллиард сўмни ташкил қилади, я'ни 1946 йилдагига қараганда 1,2 миллиард сўм кўпроқ сарфланади. Идора харажатлари учун чиқариладиган маблағларнинг оширилишига асосан карточка блан бериладиган озиқ-овқат нархларининг ўзгариши муносабати блан иш ҳақининг кўпайтирилиши сабабдир. Бу ҳолни ҳисобга олмаганда, идора ишларига бўладиган харажатлар 11,2 миллиард сўмни ташкил қилади, я'ни ўтган йилдагига қараганда бирмунча камдир.

Назорат-тафтиш ишлари ҳақида

1946 йилда СССР Молия министрлигининг назорат-тафтиш бошқармаси муассаса, корхона ва ташкилотларни 211,4 минг марта тафтиш қилди. Холбуки 1945 йилда бу бошқарма 153,2 минг марта тафтиш ўтказган эди, я'ни бу йил 38 процентдан кўпроқ тафтиш қилинди.

1946 йилда қишлоқ, район, шаҳар, область ва ўлка бюджетларини тафтиш қилиш 1945 йилдагига нисбатан 32 процент ошди.

Корхоналарнинг молия-хўжалик фаолиятини тафтиш қилиш ҳам кучайди. Ўтган йили 32,5 минг корхона ва хўжалик ташкилоти тафтиш қилинди. Холбуки, 1945 йилда 16,1 минг корхона ва хўжалик ташкилоти тафтиш қилинган эди. Я'ни ўтган йили икки ҳиссадан кўпроқ тафтиш ўтказилди.

Тафтиш ишларининг сифатига алоҳида э'тибор берилади. Тафтишлар натижасида молия интизомининг бузилганлигига, давлат маблағларининг тежаб-тергамасдан ва қонунга хилоф равишда сарфланганлигига доир, моллар, моддий бойликлар кам келганлигига доир жиддий фактлар ва бошқа ҳоллар топилди.

Молия органларининг назорат-тафтиш идоралари томонидан ўтказилган тафтиш материаллари юзасидан иттифоқчи ва автоном республикаларнинг Министрлар Советлари, ўлка ва область ижроия комитетлари тафтиш вақтида аниқланган нуқсонларга барҳам бериш соҳасида тегишли қарорлар қабул қилдилар. Зарур ҳолларда айбдорларни мас'улиятга тортиш учун тафтиш материаллари суд-терговь органларига топширилди.

Гарчи молия органларининг назорат-тафтиш ишлари кучайтирилган бўлса ҳам, уларнинг ишларида ҳали нуқсонлар кўп. Молия Министрлиги ва унинг жойлардаги идоралари бу нуқсонларни бартараф этиш йўлида иш олиб бораётирлар.

Молия министрлиги ва идоралар ўзларига қарашли муассасаларни тафтиш қилиш ишларини яхшилаганларида эди, молия хўжалигида тартиб ўрнатиш йўлида олиб борилаётган кураш ҳеч шубҳасиз катта самара берган бўлур эди. Ўтган йили идоралар ўзларига қарашли муассасаларни тафтиш қилиш соҳасидаги ишларини бирмунча кучайтирдилар. Аммо бу идораларга қарашли барча муассаса ва корхоналарни тафтиш қилиш ва хусусан тафтиш ишларининг сифатига келганда эса, бу ишлар ҳали анча паст даражададир.

Молия идоралари ва идораларнинг ўз қарамоқларидаги тафтиш бўлимлари молия интизомининг бузилишига қат'ият хотима беришлари, бундай бузилишларнинг олдини олишлари, бунга сабаб бўлучи аҳволларни очиб ташлашлари ва уларни бартараф этиш чораларини кўришлари керак.

Молия идоралари, жумладан назорат-тафтиш бошқармасининг ходимлари назорат-тафтиш ишларини юқори даражага кўтаришлари, молиявий назоратни ўз вақтида, оператив ва та'сирли суратда олиб боришлари керак. Токи, тафтиш туфайли молия интизоми бузилишининг олди олинсин ва тафтиш натижалари юзасидан эса аниқланган нуқсонларни бартараф қилиш ва суиисте'молларга хотима бериш учун дарҳол зарур чоралар кўрилсин.

Ҳисоб-китоб ишларининг тўғри йўлга қўйилиши халқ хўжалигида иқтисодий тежаш тартибига қаттиқ риоя қилиш ва моддий имкониятлардан ва маблағлардан янада самарали фойдаланиш соҳасидаги курашда катта аҳамиятга эгадир.

Корхона раҳбарлари, бош идора бошлиқлари—бухгалтерия ҳисоботидан айрим корхона ёки хўжалик тармоғининг молия хўжалик фаолиятининг натижаларини билиш учун бир восита сифатида фойдаланмоқлари керак. Ана шунинг учун ҳам ҳисоб ишларини тўғри йўлга қўйиш, бухгалтерия ҳисоботларини вақтида тузиш, уларни ўз вақтида таҳлил қилиб, корхона ва бутун бош идоранинг ишида аниқланган нуқсонларни бартараф қилиш учун дарҳол чоралар кўриш керак. Бу ишга барча хўжалик раҳбарлари кўпроқ э'тибор бермоқлари зарур.

Иттифоқчи республикаларнинг давлат бюджетлари

Депутат ўртоқлар! 1947 йил иттифоқчи республикалар хўжалик ва маданий жиҳатдан янада юксаладиган йил бўлади. Иттифоқчи республикаларнинг 1947 йилги давлат бюджетларининг лойиҳалари сизнинг тасдиқингизга тақдим қилинаётир. Бу лойиҳаларда иттифоқчи республикаларнинг давлат бюджетлари 82,2 миллиард сўм миқдорида белгиланган. Холбуки, 1946 йилнинг дастлабки якунларига кўра, ўтган йилги бюджет 62,4 миллиард сўм эди. Я'ни 19,8 миллиард сўм, ёки 31,6 процент ошади.

Социал-маданий тадбирларга бўладиган харажатлар учун маблағ чиқаришда иттифоқчи республикаларнинг давлат бюджетлари нақадар катта аҳамиятга эга эканлигин аҳалли шундан ҳам кўриш мумкинки, СССР Давлат бюджетида маориф ва соғлиқни сақлаш ишларига бўладиган барча харажатларнинг учдан икки қисмига республика ва маҳаллий бюджетлардан маблағ чиқарилади.

Айрим иттифоқчи республикалар бўйича 1947 йилги бюджет лойиҳаси қуйидаги миқдорда белгиланади:

	Миллион сўм ҳисоби блан		
	Дастлабки ма'лумотларга кўра бюджетнинг ижроси	1947 йил	1946 йилга нисбатан процент блан
Россия СФСР	34.776	45.776	131,6
Украина ССР	11.059	14.758	133,4
Белоруссия ССР	2.353	3.384	143,8
Ўзбекистон ССР	2.667	3.148	118,0
Қозоғистон ССР	2.214	2.863	129,3
Грузия ССР	1.672	2.154	128,8
Озарбайжон ССР	1.436	1.761	122,6
Литва ССР	758	1.063	140,2
Молдавия ССР	650	947	145,7
Латвия ССР	952	1.258	132,1
Қирғизистон ССР	694	840	121,0
Тожикистон ССР	782	955	122,1
Арманистон ССР	828	1.048	126,6
Туркманистон ССР	607	812	133,8
Эстония ССР	602	846	140,5
Карель-Фин ССР	363	540	148,8

Иттифоқчи республикалар бюджетининг ошишига иттифоқчи республикалар хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш ҳамда Совет Иттифоқидаги халқларнинг маданий савиясини юксалтириш ишларига бўладиган харажатлар учун янада кўпроқ маблағ ажратилиши сабабдир. Иттифоқчи республикалар бюджетларидаги харажатларнинг ошиши муносабати блан Умумиттифоқ миқ'ёсидаги солиқ ва даромадлардан республика ва маҳаллий бюджетларга ажратиладиган маблағлар 17,6 миллиард сўм кўпаяди. Натижада бу маблағлар иттифоқчи республикалар бюджетлари даромадининг 75,3 процентини ташкил қилади. Холбуки, 1946 йилда 68,1 процентини ташкил қилар эди.

Иттифоқчи республикалар бюджетларидаги маблағлар қуйидаги ишларга сарфланади:

	Миллиард сўм ҳисоби блан	
	1946 йил	1947 йил
Халқ хўжалигига	13,5	18,6
Шу жумладан:		
Саноатга	5,1	6,8
Қишлоқ хўжалигига	3,0	3,0
Уй-жой—коммунал хўжалигига	3,4	5,3
Социал-маданий тадбирларга	40,1	53,8
Шу жумладан:		
Маорифга	23,5	30,9
Соғлиқни сақлашга	12,2	16,6
Идора ва суд органларига	7,8	8,7
Бошқа харажатларга	1,0	1,1
Барча харажатлар	62,4	82,2

Шундай қилиб, иттифоқчи республикалар бюджетларидаги барча харажатлардан 53,8 миллиард сўми, ёки 65,5 проценти социал-маданий тадбирлар учун сарфланади. 1946 йилга нисбатан маданий ишлар учун бўладиган харажатлар 13,7 миллиард сўм ёки 34,1 процент кўпаяди. Социал-маданий тадбирлар учун чиқариладиган маблағларнинг ошишига карточка блан бериладиган озиқ-овқат нархларининг ошганлиги муносабати блан иш ҳақи фондининг кўпайтирилганлиги ва касалхоналар, туғруқхоналар ва шу сингари муассасаларда овқатланиш ишлари учун бўладиган харажатларнинг кўпайганлиги, шунингдек социал-маданий муассасалар сонининг ошганлиги, мактаб, болалар уйлари, даволаниш муассасаларини ускуналаш ва уларни катта ремонт қилиш учун бўладиган харажатларнинг кўпайганлиги сабабдир. Шунинг блан бирга болалар боғчаларидаги ҳарбир болага бўладиган харажат деярлик икки марта кўпаяди, болалар уйларида тарбияланувчи болалар учун бўладиган харажатлар бир ярим ҳисса ошади. Совет Иттифоқи халқларининг маданиятини юксалтириш вазифаларига доир маориф ишларига бўладиган харажатлар анчагина кўпайтирилади, я'ни 31,3 процент ошади.

Иттифоқчи республикаларнинг бюджетларидан халқ хўжалигига солинадиган маблағлар 5,1 миллиард сўм кўпаяди. 1947 йилда бюджетдан республика ва маҳаллий хўжалик учун чиқариладиган маблағлар 1,7 миллиард сўм оширилади.

1947 йилда коммунал хўжалиги ва ободончилик ишларига чиқариладиган маблағлар 1,9 миллиард сўм оширилади. Шуни кўрсатиб ўтиш керакки, қишлоқлардаги район марказларини тезроқ обод қилиш вазифасига мувофиқ бюджетдан ҳарбир районда бу ишлар учун чиқариладиган маблағлар 25—50 минг сўмдан 100 минг сўмгача кўпайтирилади.

Ўртоқ Сталин немислар босқинчилиги натижасида вайрон қилинган хўжалик ва маданий муассасаларни тиклаш ишини умумхалқ вазифаси деган эди. Бу вазифанинг амалга оширилиши иттифоқчи республикаларнинг бюджетларидан ана шу мақсад учун маблағлар ажратилишида ёрқин ифода этилди. Бундай мақсадлар учун йилдан-йилга кўпроқ маблағ чиқарилаётир. Шунинг блан бирга капитал қурилишлар, лимитсиз капитал қурилишлар ва катта ремонт ишларини бажариш ҳисобига жуда кўп маблағлар сарфланмоқда.

Шуни та'кидлаб ўтиш керакки, 1947 йилда давлат ихтиёридаги уй-жойларни, коммунал корхоналарни, маҳаллий советларга қарашли идораларнинг биноларини катта ремонт қилиш учун ҳам чиқариладиган маблағлар кўпайтирилади.

☆

Депутат ўртоқлар! Сизларнинг муҳокамангизга ва тасдиқингизга тақдим этилган СССРнинг 1947 йилги давлат бюджети сталинча янги бешйилликнинг иккинчи йилида мамлакатимиз олдида турган улуғ вазифаларни акс эттиради. Халқ хўжалигининг барча бойликларидан унумлироқ фойдаланиш, социалистик жамғармаларни ошириш, давлат бюджети даромадлари планининг тўла ва ошириб бажарилишини ва давлат маблағларини сарфлашда тежаш тартибига қаттиқ риоя қилинишини та'минлаш учун бутун куч-қувватни, бутун ғайратни ишга солиш керак.

Иттифоқчи ва автоном республикалар Олий Советларига ўтказилган сайловлар совет халқининг ма'навий-сиёсий бирлигини яна бир марта намойиш қилиб кўрсатди, совет демократияси буюк принципларининг чинакам тантанаси бўлди. Мамлакатимизнинг халқлари коммунистлар блан партиясизлар блокининг номзодлари учун якдиллик блан овоз бериб, ўзларининг сиёсий активликлари ниҳоят ошганлигини ва Ленин-Сталин партияси атрофига маҳкам жипслашганликларини, коммунизм ишига чексиз содиқ эканликларини намойиш қилдилар.

Давлат бюджетларининг муваффақиятли бажарилиши халқ хўжалигини тезроқ тиклаш ва ривожлантириш ишига, партиямиз раҳбарлигида, улуғ Сталин етакчилигида олға қараб бораётган Совет давлатининг қудратини янада мустаҳкамлаш ишига янги ҳисса бўлиб қўшилади. **(Олқишларга айланиб кетган узоқ ва давомли қарсаклар).**

ПОЛЬША СЕЙМИНИНГ МАЖЛИСИДА

ВАРШАВА, 18 февраль (ТАСС). Бугун сеймнинг мажлиси бўлди. Кичик конституция, я'ни Польша республикасида олий ҳокимиятни ташкил қилиш тўғрисида қонун тайёрлаш учун сейм томонидан тузилган махсус комиссия вакили Ярошнинг доклади эшитилди. Сеймнинг ишида 8 февральдан 18 февральгача э'лон қилинган танаффус вақтида, деди Ярош, комиссия Польша ишчилар партияси (ППР) блан Польша социалистлар партияси (ППС) депутатларининг фракциялари томонидан тақдим этилган кичик конституция лойиҳасини кўриб чиқди. Комиссия ўз ишида олий давлат ҳокимияти Польша демократияси қўлга киритган асосий ғалабаларни акс эттирувчи конституция шаклида бўлишини назарда тутди. Сейм Крайова Рада Народованинг халққа катта хизмат қилганлигини та'кидлади. Конституция лойиҳасида Крайова Рада Народованинг тажрибаси назарга олиниб, Крайова Рада Народова президиуми бажариб келган вазифаларни ўтайдиган махсус давлат кенгаши тузилиши кўзда тутилади. Сейм муҳокамасига тақдим этилган лойиҳани, деди Ярош, комиссиянинг барча а'золари якдиллик блан ма'қулладилар. Бундан фақат Миколайчик—ПСЛ партиясининг вакилларигина мустаснодир. Бу партиянинг вакиллари кичик конституция лойиҳаси ўрнига, 1921 йил март ойида қабул қилинган конституцияга тўла амал қилишни таклиф этдилар. Комиссия а'золарининг кўпчилик овози блан бу таклиф рад этилди, чунки бу таклиф Польшадаги ҳозирги шароит талабларига жавоб беролмайди ва Польша демократияси орттирган катта тажрибани ҳисобга олмайди.

Ярош кичик конституция лойиҳасини унга киритилган тузатишлар блан ўқиб берди, шундан кейин сейм бу лойиҳани муҳокама қилишга киришди.

БЕЛГРАДДА ГИТЛЕРЧИ ҲАРБИЙ ЖИНОЯТЧИЛАР ИШИ ЮЗАСИДАН ҲУКМ

БЕЛГРАД, 18 февраль (ТАСС). Суд гитлерчилар армиясининг собиқ генерал-полковниги Александр Лер ва гитлерчи бошқа ҳарбий жиноятчиларнинг иши юзасидан ҳукм чиқарди. Александр Лер отиб ўлдиришга, қолган айбдорлар — Ганс Фортнер, Август Шмитгубер, Фриц Найгольд, Иозеф Библер, Гюнтер Трибукайт, Аделберт Лонгар осиб ўлдиришга ҳукм қилинди. Айбдор Герхарднинг иши яна текшириш учун топширилди.

«Политика» газетаси суднинг қарорини шарҳлаб бундай деб ёзади: «Халқ судимизнинг собиқ генерал Лер бошчилигидаги бир гуруҳ немис ва австрия жиноятчилари устидан чиқарган ҳукми жуда ҳаққоний ҳукмдир. Халқларимиз фашизм қолдиқларини таг-томири блан тугатиб, шу блан бутун дун'ёда ҳақиқий демократияни ва адолатли тинчликни мустаҳкамлашга ёрдам бермоқдалар. Югославия бу ҳарбий жиноятчиларга жазо бериши блан уруш вақтида ўз зиммасига олган мажбуриятларни пухта ва изчиллик блан бажараётган мамлакат эканлигини исбот қилади».

Мас'ул муҳаррир:
С. РАЖАБОВ.

ТЕАТРЛАРДА:

ЎзОПЕРА ТЕАТРИДА — 23 февральда кундуз Оқ билак.

МУҚИМИЙ ТЕАТРИДА — 22 ва 23 февральда Тоҳир ва Зуҳра.

ЎЗБЕК МУЗИКА ТЕАТРИДА (Беш'ёғоч) — 22 февральда концерт, 23 февральда Хўжа Насриддин.

ОХУНБОБОЕВ НОМЛИ ЎЗБЕК ЁШ ТАМОШАБИНЛАР ТЕАТРИДА — 22, 23 февраль кундуз соат 3 ва кеч 8 да Полк ўғли.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — Ф. В. Федин раҳбарлигидаги цирк группасининг гастрольлари. Аттракцион — йиртқич ҳайвонлар.

22 февральда бир тамоша, 23 февральда уч тамоша.

КИНОТЕАТРЛАРДА:

«КИЗИЛ ОКТЯБРЬ» — янги овозли кинокомедия Биринчи қўлқоп; «ИСКРА»—Биринчи қўлқоп; «ЎЗБЕКИСТОН» — Полк ўғли; «НОВОСТИ ДНЯ» — Ўғиллар; «ВЕСНА» «Безимянний» ороли; «ПОБЕДА» — Халқлар суди; АЛОҚА ХОДИМЛАРИ КЛУБИ — Адмирал Нахимов.

ЎзССР Министрлар Советлари ҳузуридаги Маданий-оқартув муассасалари комитетининг
МАРКАЗИЙ ЛЕКЦИЯ БЮРОСИ
ва Островский номли
ПИОНЕРЛАР САРОЙИ ДИРЕКЦИЯСИ
Тошкент шаҳрининг Октябрь, Сталин, Москва ва Киров районларидаги
МАКТАБ ЎҚУВЧИЛАРИ УЧУН ЛЕКТОРИЙ ОЧАДИЛАР.

Лекториянинг адреси: Лабзак кўчаси, 216-нчи уй, Островский номли пионерлар саройи.

Лекциялар ўзбек тилида ўқилади.

Биринчи лекция 1947 йил 23 февральда: «Совет Армиясининг 29 йиллиги» деган мавзу'да бўлади. Лекцияни Тошкент шаҳар партия комитетининг лектори ўртоқ Қурбонов ўқийди.

Лекция кундуз соат 12 да бошланади.

Лекторий ҳафтанинг якшанба кунларида ишлайди. Лекциялардан кейин бадиий қисм уюштирилади.

Тошкент область, Қорасув район, 1-нчи бўлим халқ суди билдирадики, Т. Исаеванинг М. Рузиевдан ажралиш ҳақидаги аризаси судда кўриш учун қабул қилинди.

РЕДАКЦИЯ ва НАШРИЕТ АДРЕСИ: Тошкент, Алексеев кўчаси № 8. РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Партия турмуши ва Пропаганда-агитация бўлими — 34780; Қишлоқ хўжалик бўлими — 33469; Саноат бўлими — 31049; Совет қурилиши бўлими — 31226; Хатлар бўлими — 32347; Э'лонлар бўлими — 37052.
«Қизил Ўзбекистон» ва «Правда Востока» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тиражи 64,5 минг. № 102. Р.00034.